

# ARANYKAPU ÓVODA és BÖLCSŐDE



## NYUSZI BÖLCSŐDE SZAKMAI PROGRAMJA

2022.

Mottónk:

„A szeretetünk kifogyhatatlan,  
A türelmünk határtalan,  
A gyermek játékosága bennünk van,  
A mosoly, a simogatás mindig nálunk van..”  
(Kormis Mihály)

Az intézmény neve: Nyúli Aranykapu Óvoda és Bölcsőde

Székhelye: 9082 Nyúl, Kossuth L. u. 50.

OM azonosító: 030395

Elérhetősége: +36 96 364 042

E-mail címe: ovoda@nyul.hu

A telephely neve: Nyuszi Bölcsőde

Telephely címe: 9082 Nyúl, Jókai u. 11.

Elérhetősége: +36 96 364 423

E-mail címe: nyuszibolcsi@gmail.com

Fenntartó neve, címe: Nyúl Község Önkormányzata 9082 Nyúl, Kossuth L. u. 46.

Az intézmény vezetője: Bán Illés Csabáné

A bölcsőde vezetője: Bálintné Szelenszky Gabriella

Az engedélyes ágazati azonosítója: S028 7301 S0287318

Működési engedély szám: Gy/1074-11/2011.

Bejegyzett szolgáltatások: gyermekek napközbeni ellátása — bölcsőde

A bölcsődébe felvehető maximális gyermeklétszám, csoportszám: 36 fő, három csoportban

Ellátási területe: Nyúl település közigazgatási területe

Szakmai program készítője: Bán Illés Csabáné, intézményvezető

és Bálintné Szelenszky Gabriella, bölcsődevezető

Készítésének ideje: 2022.10.01.

Felülvizsgálati ideje: 2 évente

## TARTALOMJEGYZÉK

1. BÖLCSŐDE MUNKÁJÁT ÉS SZAKMAI PROGRAMJÁT MEGHATÁROZÓ JOGSZABÁLYOK, IRÁNYELVEK	3
2. BEVEZETÉS	4
3. GYERMEKKÉP	5
4. BÖLCSŐDEKÉP	5
5. A SZOLGÁLTATÁS CÉLJA, FELADATAI, ALAPELVEI	6
6. AZ IGÉNYBEVÉTEL MÓDJA	7
7. SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEK	9
8. A BÖLCSŐDEI NEVELÉS-GONDOZÁS ALAPELVEI	11
9. A BÖLCSŐDEI NEVELÉS-GONDOZÁS FELADATAI	15
10. A BÖLCSŐDEI NEVELÉS FŐBB HELYZETEI	17
11. CSALÁDOK TÁMOGATÁSÁNAK MÓDSZEREI ÉS LEHETŐSÉGEI	24
12. INTÉZMÉNYÜNK KAPCSOLATRENDSZERE	26
13. ALAPELLÁTÁSON TÚLI, A CSALÁDI NEVELÉST TÁMOGATÓ SZOLGÁLTATÁSOK.	28
14. A NAPIREND	28
15. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK ELLÁTÁSA	37
16. GYERMEKEKRŐL VEZETETT DOKUMENTÁCIÓK	37
17. AZ IGÉNYBEVEVŐK ÉS A SZEMÉLYES GONDOSKODÁST VÉGZŐ SZEMÉLYEK JOGAI ÉS AZOK VÉDELME	39
18. A SZOLGÁLGATÁS IGÉNYBEVÉTELÉERT FIZETENDŐ TÉRÍTÉSI DÍJ	41
19. A SZOLGÁLTATÁSRÓL SZÓLÓ TÁJÉKOZTATÁS HELYI MÓDJA	42
20. AZ IGÉNYBE VEVŐK ÉS A SZEMÉLYES GONDOSKODÁST VÉGZŐ SZEMÉLYEK JOGAINAK VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK	42.
21. SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉSEK MÓDJA, FORMÁI	43
ZÁRADÉK	44

# 1. BÖLCSŐDE MUNKÁJÁT ÉS SZAKMAI PROGRAMJÁT MEGHATÁROZÓ JOGSZABÁLYOK, IRÁNYELVEK

AZ ENSZ Egyezmény a gyermekek jogairól

1997. évi XXXI. törvény: a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet: a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működési feltételeiről.

6/2016. (111.24.) EMMI rendelet a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet módosításáról

9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet: a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról.

369/2013. (X.24.) kormányrendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről,

328/2011. XII. 29.) kormányrendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról

A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai módszertani levél (NRSZH, 2012.)

## 2. BEVEZETÉS

### *Az ellátandó célcsoport és az ellátandó terület jellemzői*

Óvodánkat 1965-ben alapították két csoporttal, mely az igények növekedésével 1979-re öt csoportossá nőtte ki magát, jelezve, hogy a szülők számára fontos az óvoda léte és fejlesztése. Intézményünk 2005 szeptemberétől új épületkomplexumban kapott helyet, világos, tágas, jól felszerelt csoportszobákkal, európai szintű játszóudvarral. 2008 szeptemberétől intézményünk 6 csoportosra bővült, az óvodai férőhelyek száma: 162 fő.

Intézményünk az ARANYKAPU ÓVODA nevet kapta, mellyel utalni kívánunk nevelőpartnereink felé való nyitottságunkra. Fontosnak tartjuk a színvonalas óvodai értékrend megtartását, a gyermekek szociokultúrájának fejlesztését, a helyes magatartás, viselkedés, alkalmazkodás elsajátítását.

2011-ben az óvoda újabb telephellyel - 2 bölcsődei csoporttal – bővült. Az intézmény ennek megfelelően az ARANYKAPU ÓVODA és BÖLCSŐDE nevet kapta. Az Aranykapu Óvoda és Bölcsőde közös igazgatású, többcélú köznevelési intézmény. A Nyuszi bölcsőde az óvodától szervezeti és szakmai tekintetben önálló intézményegységként működik. A bölcsőde ennek megfelelően külön Szakmai programmal rendelkezik.

Intézményünk Nyúl község egyetlen ilyen célú gyermeknevelési intézménye.

Fenntartó: Nyúl Község Önkormányzata.

A község életét döntően meghatározza, hogy ipari nagyváros, Győr vonzáskörzetében fekszik. A jó közlekedési viszonyoknak köszönhetően a települést egyre többen választják lakóhelyül. A település dinamikusan fejlődik, sok a betelepülő fiatal család. A település lélekszáma és a lakások száma egyenletes növekedést mutat.

A gyermekek szülei többnyire Győrbe, a közeli városba járnak dolgozni, de egyre többen a falu és környéke kisebb-nagyobb vállalkozásaiban találnak munkalehetőséget. Az intézmény nyitva tartása az ingázó szülők igényéhez igazodik.

A családok szociokulturális háttere nagy eltéréseket nem mutat. Legtöbbjük saját tulajdonú, kisebb-nagyobb kerttel rendelkező családi házban lakik. A fiatal szülők többsége un. fészekrakó, az otthonteremtés sok problémájával. Többségük szorgalmas, munkáját otthon is folytató ember. Számukra különösen fontos az intézmény biztonságot, szeretetet sugárzó légköre gyermekeik nevelésében-gondozásában.

Bölcsődénk a település központjában, az óvoda és iskola közelében helyezkedik el. Az épület Európai Unió támogatásból épült, átadására 2011. augusztusban került sor. A férőhelyek száma ekkor az Alapító okirat szerint 28 fő volt. Az igények növekedésével 2022-ben a bölcsőde egy csoporttal bővült, így már három csoportban, 36 fő napközbeni ellátását tudjuk biztosítani.

*Intézményünk célja:* az egészséges testi, lelki fejlődés biztosítása valamennyi intézményünkbe járó kisgyermek számára. Az értelmi, érzelmi és szociális fejlődés támogatása, barátságos, biztonságos, családi, szeretetteljes légkörben, a gyermekek életkorának megfelelő környezetben az aktivitás kibontakoztatása, a szocializáció segítése.

A Nyuszi Bölcsőde Szakmai Programja szervesen kapcsolódik az óvoda Pedagógiai Programjához. Nevelési céljaink, nevelésünk alapelvei, a tevékenységi formák hasonlóak, a fő tevékenységi területek is közelítenek, eltérő hangsúlyozással.

A bölcsődei kisgyermeknevelők egyetértenek az óvodai nevelési elképzelésekkel, ezeket az értékeket szeretnék közvetíteni bölcsődei nevelésükben is. Ezáltal könnyebbé válik az óvodába lépés folyamata.

### **3. GYERMEKKÉP**

Valljuk, hogy csak nyugodt, derűs, szeretetteljes légkörben felnövő gyermekekből válnak boldog, kiegyensúlyozott, a világra nyitott, érdeklődő, önállóan gondolkodni és cselekedni tudó emberek. A kisgyermek életében az első három év, az első közösség meghatározó, jelentős szerepe van a gyermek későbbi személyiség-fejlődésében. A kisgyermek ebben az életszakaszában a legsérülékenyebb testileg, lelkileg egyaránt, erősen függ a felnőttektől, ezért a kisgyermeknevelő személyisége meghatározó. Minden gyermek külön személyiség, értelmi és érzelmi, szociális lény. A gyermekeknek érezniük kell, hogy nincsenek egyedül a világban, elfogadják, szeretik őket és részei valamely „egésznek”, tagjai bölcsődei közösségünknek. A gyermekek személyiségének szabad kibontakoztatásában az őket körülvevő személyi és tárgyi környezet meghatározó szerepet játszik.

### **4. BÖLCSŐDEKÉP**

A bölcsőde összetett - családsegítő, szociális, egészségügyi, nevelési - funkciót tölt be. A gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, foglalkozást és étkezést biztosít azon gyermekek számára, akiknek szülei munkavégzésük vagy egyéb okok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

Arra törekszünk, hogy bölcsődei nevelésünket, szakmai törekvéseinket ismerje meg a környezetünk, településünk lakossága. Célunk, hogy a bölcsődei ellátással szemben támasztott követelményeknek továbbra is a legmagasabb szinten feleljünk meg, valamint, hogy bölcsődénk olyan intézmény maradjon, ahova gyermeknek, szülőnek és dolgozónak egyaránt - jó betérni, és ahol jó lenni.

## ***Gyermekek napközbeni ellátása***

A gyermekek napközbeni ellátását, a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletet, nevelést, gondozást és foglalkoztatását biztosítani kell. Meg kell szervezni azon gyermekek számára, akiknek a szülei munkavégzés, tanulmányok folytatása, betegség vagy egyéb okok miatt nem tudják biztosítani a kisgyermek számára a napközbeni ellátást, felügyeletet. Ezeket a szolgáltatási formákat a Nyuszi Bölcsődében vehetik igénybe a szülők.

2017. január 1-jétől a 1997. évi XXXI. Törvény (a továbbiakban: Gyvt.) módosítása értelmében új szabályozás lépett életbe a gyermekek napközbeni ellátására vonatkozóan. A gyermekek napközbeni ellátásának különböző formái vannak, ezek közül intézményünk a bölcsődei ellátást biztosítja.

## ***Bölcsődei ellátás***

Az intézmény szakmai munkáját az 1997.évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet, valamint a 2017-ben módosításra került Bölcsődei Nevelés- Gondozás Országos Alapprogramja és az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kiadott Módszertani Levelek által előírtaknak megfelelően végzi. Kiegészítjük ezeket a helyi sajátosságokra, egyediségekre épülő Szakmai Programunkban megfogalmazott előírásokkal.

## **5. A SZOLGÁLTATÁS CÉLJA, FELADATAI, ALAPELVEI**

### ***Bölcsődei szolgáltatásunk célja***

Gondozásunk célja, hogy a kisgyermek testileg-lelkileg kiegyensúlyozott legyen. A nevelés célja a pszichológiailag, szociálisan érett, harmonikus személyiség kialakulásának segítése. Ez a felnőtté válásig tartó folyamat a bölcsődében kezdődik. Bölcsődei nevelésünk célja ennek a fejlődési folyamatnak az elősegítése az egyéni igények figyelembevételével.

### ***Bölcsődei szolgáltatásunk feladata***

Bölcsődénk a családban nevelkedő gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását, nevelését hivatott ellátni. Bölcsődénk 20 hetes kortól 3 éves korig fogadja a gyermekeket. A Gyvt. 42/A. § (1) bekezdése cb) pontja szerint: Ha a gyermek a harmadik életévét „szeptember 1-je és december 31-e között tölti be, a következő év augusztus 31-éig, ha a szülő, törvényes képviselő nyilatkozik arról, hogy a gyermek napközbeni ellátását eddig az időpontig bölcsődei ellátás keretében kívánja megoldani,”gondozható, nevelhető bölcsődei ellátás keretében. 42/A. § (2)

bekezdése értelmében: „Ha a gyermek harmadik életévét betöltötte, de testi vagy értelmi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, és óvodai jelentkezését az orvos nem javasolja, bölcsődei ellátás keretében gondozható, nevelhető a gyermek negyedik életévének betöltését követő augusztus 31-éig.” A sajátos nevelési igényű gyermek a bölcsődei gondozásban annak az évnek augusztus 31. napjáig vehet részt, amelyben a 6. életévét betölti.

Az intézmény Alapító okirata szerint a Nyuszi Bölcsőde összesen 36 férőhellyel rendelkezik. A bölcsődei gondozás-nevelés a családi neveléssel együtt, és azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Alapfeladatokon túli szolgáltatás nyújtása bölcsődénkben nem történik.

## **6. AZ IGÉNYBEVÉTEL MÓDJA**

A bölcsődei ellátás igénybevétele önkéntes, a felvétel kérelemmel indul az irányadó jogszabályokban meghatározott módon és formában. Az intézményi jogviszony keletkezését az intézményvezető intézkedése alapozza meg. A felvételtől az intézményvezető és bölcsődevezető közösen dönt az előnyben részesítési indokoknak megfelelően. Az intézményvezető intézkedése ellen, az ellátásban részesülő az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a fenntartóhoz benyújtott panasszal élhet.

Az intézményi ellátás igénybevételét megelőzően az ellátást biztosító, és az ellátást igénybevevő között megállapodás megkötésére kerül sor:

- az ellátás várható időtartamáról
- a fizetendő étkezési és gondozási térítési díj mértékéről, a fizetésre vonatkozó szabályokról
- a szolgáltatások formájáról, módjáról.

A tájékoztatási kötelezettséget követően a törvényes képviselő nyilatkozik, miszerint a tájékoztatásban foglaltakat tudomásul vette, tiszteletben tartja, és aláírásával azt igazolja.

### ***A felvétel rendje***

#### Szülői kérelem esetén

A gyermek bölcsődei felvételét a szülő, törvényes képviselő kérheti, vagy a szülő hozzájárulásával kezdeményezheti a:

- körzeti védőnő
- házi orvos - gyermekorvos
- szakértői és rehabilitációs bizottság



- szociális, illetve családgon-  
dozó
- gyermekjóléti szolgálat
- gyámhatóság.

A Gyvt. 43.§ (3) bekezdése alapján „A bölcsődei felvétel során előnyben kell részesíteni

- a) - ha a gyermek szülője, más törvényes képviselője a felvétel benyújtását követő 30 napon belül igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll
- b) - a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket,
- c) - a három vagy több gyermeket nevelő családban élő gyermeket,
- d) - az egyedül élő szülő által nevelt gyermeket, és
- e) - a védelembe vett gyermeket.

Nem gondozható bölcsődében a fertőző beteg gyermek mindaddig, amíg a házi gyermekorvos igazolása alapján ez az állapot fenn áll.

A felvételhez és beiratkozáshoz szükséges nyomtatványok az intézmény honlapjáról letölthetők.

*A felvételi kérelmek elbírálásának szempontjai:*

- a) az üres férőhelyek száma
- b) jogosultsági feltételek fennállása
- c) elhelyezés sürgőssége, krízis jellege
- d) speciális ellátási igények
- e) előnyben részesítendő-e a gyermek

*A jogosultsági feltételek vizsgálata*

Bölcsődei ellátást biztosítunk azon gyermekek számára, akiknek napközbeni ellátásáról a szülők, törvényes képviselők nem tudnak gondoskodni az alábbi indokok miatt

- a szülők, törvényes képviselők munkavégzése,
- a szülők, törvényes képviselők munkaerő-piaci részvétel elősegítő programban, képzésben való részvétele,
- a szülők, törvényes képviselők nappali rendszerű iskolai oktatásban való részvétele
- a szülők betegsége miatt,
- valamint egyéb ok miatt.

*Egyéb okok miatt azon gyermekek számára biztosítjuk a bölcsődei ellátást:*

- akinek fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége,
- akit egyedülálló vagy időskorú személy nevel,
- akinek a szülője vagy törvényes képviselője szociális helyzete miatt az ellátásról nem tud gondoskodni.

Előnyben részesítési indokok:

A bölcsődei felvétel során előnyben részesítjük:

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket,
- a három vagy több gyermeket nevelő családban élő gyermeket,
- az egyedülálló szülő által nevelt gyermeket, és
- a védelembe vett gyermeket.

A bölcsődei felvétel során továbbá előnyben részesítjük azon gyermekeket, akikre vonatkozóan jelzőrendszeri tagtól érkezik javaslat, az alábbiak tekintetében:

- a gyermek egészségügyi állapotára, vagy fejlődésére vonatkozóan,
- a gyermek és családja szociális helyzetére vonatkozóan,
- a család krízishelyzetére vonatkozóan.

Amennyiben nincs elegendő szabad férőhely, és azonos előnyben-részesítési indokok állnak fenn, a felvételi kérelem beadásának ideje határozza meg, melyik gyermek vehető fel az adott férőhelyre.

## **7. SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEK**

***Személyi feltételek:***

A gyermekek gondozását-nevelését megfelelő szakmai képzettséggel rendelkező szakemberek végzik:

- 1 fő intézményvezető (óvoda és bölcsőde vezetését, munkáltatási feladatait is ellátja)
- 1 fő bölcsődevezető
- 6 fő kisgyermeknevelő
- 2 fő bölcsődei dajka
- 1 fő konyhai kisegítő
- 1 fő bölcsődeorvos

- védőnő

A nevelő-gondozó munkát a kisgyermeknevelők végzik, akik a gondozás-nevelés egész időtartama alatt jelen vannak. A bölcsődei dajkák segítik munkájukat.

Ellátottak köre: 20 hetes kortól - 3 éves korig. Férőhely: 36 fő/3 csoport

### ***Tárgyi feltételek:***

Bölcsődénkben a nevelés, gondozás eszközei szakmailag tudatosan tervezettek, pedagógiailag a gyermekek igényei szerint kialakítottak, megfelelnek a mai modern kisgyermeknevelés elvárásainak.

#### *Öltöző*

Az öltöző, az átadó helyiség minden gyermek számára biztosítja a ruházatuk tárolásának lehetőségét, a szülők számára kényelmes helyet adnak gyermekük átöltöztetéséhez. Itt kerültek elhelyezésre a szülők tájékoztatását célzó hirdetőtáblák, ahol mindig aktuálisan informálódhatnak a programokról, illetve a gyermekek alkotótevékenységének munkáit is itt és az előtérben tekinthetik meg. Az átadó helyiség közvetlenül kapcsolódik a fürdőszobához.

#### *Fürdőszoba*

A fürdőszoba tárgyi felszereltsége is a kisgyermek számára kialakítottak és lehetővé teszik a nyugodt körülmények között zajló gondozást. A gyermekek magasságának megfelelően elhelyezett mosdók, WC-k, a számukra elérhető magasságban található törölközőtartó elősegítik a gyermek önálló törekvéseit, a jó szokások kialakítását. A fürdőszoba és csoportszobák elválasztása részben üvegezett ajtóval valósul meg, biztosítva ezzel a gyermekcsoport áttekinthetőségét.

#### *Csoportszoba*

Csoportszobáink alapterülete jól berendezhető tereket eredményez. A gyermekcsoportok tárgyi felszereltsége a gyermekek életkorának, fejlettségi szintjének megfelelő mind a bútorzat, mind a változatos játékeszközök tekintetében. A szobák berendezése a kialakított „kuckókkal” valamennyi tevékenységi formára lehetőséget kínál, így egyaránt megtalálhatóak a konstruálás, a szerepjáték, az alkotójátékok területei, illetve a szobában is mód van mozgásfejlesztő eszközök használatának megvalósítására. A gyermekek számára a tapasztalatszerzés lehetőségeit bővítjük a különböző, alkotásra serkentő eszközök kínálásával. Új anyagokkal, formákkal, tevékeny-

ségekkel ismerkedhetnek meg a gyurmázás, festés, ragasztás, rajzolás által, ami egyben közösen megélt élményt is ad számukra. Szintén nagy hangsúlyt fektetünk a zene, ének, mondóka állandó jelenlétére, a képeskönyvek által nyújtott élmények közös megélésére.

### *Játszóudvar*

A gyermekek levegőn tartózkodása a változatos tevékenységi formák gyakorlására serkentő udvari környezetben valósul meg. Az udvaron használt játékeszközök jelentős része mobil. A gyermekek játék- és mozgásigényének kielégítése céljából az udvari játékkészletet folyamatosan bővítjük. A terasz lehetőséget ad a gyermekek szabadban való tartózkodására a sáros, esős idő esetén is. Az udvar napvitorlával történő árnyékolása részben megoldott, ez segíti a nyári időszakban is a hosszabb szabadban töltött idő lehetőségét.

## **8. A BÖLCSŐDEI NEVELÉS - GONDOZÁS ALAPELVEI**

### *A család rendszerszemléletű megközelítése*

A család rendszerszemléletű megközelítése értelmében a bölcsődei nevelésben elsődleges szempont a család működésének megismerése, megértése. A rendszerszemlélet lényege, olyan komplex látásmód alkalmazása, amely nem csak a kisgyermeket, hanem a családot is kiindulópontnak tekinti. Az interakciós mintákat a kisgyermek visszatükrözi, ezáltal képet kaphatunk a család erősségeiről és gyengeségeiről. Az erősségek hangsúlyozása által a szakember hozzájárulhat a család életminőségének javításához.

Az intézményünkben kiemelten foglalkozunk a kisgyermek családjával, valamint a családdal való folyamatos kapcsolattartással és tájékoztatással. Fontosnak tartjuk a személyes beszélgetéseket, az információ áramlását, a család tapasztalatainak, kérdéseinek megvitatását. Minden újonnan érkező gyermek esetében megtörténik a családlátogatás, amely során a kisgyermeknevelőknek lehetősége nyílik a család és otthoni környezetének jobb és közelebbi megismerésére. A családlátogatás során a nevelők közelebbi képet kapnak a család szokásairól, a kisgyermek otthoni viselkedéséről. Az itt szerzett tapasztalatokat a kisgyermeknevelők napi munkájuk során tudják beépíteni a gyermek nevelési és gondozási folyamataiba. Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a család és a kisgyermeknevelők között egy bizalmi kapcsolat alakulhasson ki. Ennek kapcsán először a szülők bizalmát fontos megszereznünk, minél szélesebb körű tájékoztatással, személyes beszélgetésekkel, programjainkra való invitálással, az ő aggályaiknak meghallgatásával és pozitív szülői attitűdjeik megerősítésével.

### *A koragyermekkorai intervenciós szemlélet befogadása*

A koragyermekkorai intervenció magában foglal minden olyan tevékenységet, amely a kisgyermek sajátos szükségleteinek meghatározását és figyelembevételét szolgálja. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató funkcióját tekintve alkalmas szintér a koragyermekkorai intervenció szemléletének alkalmazására. Ennek értelmében a kisgyermeknevelő feladata az esetlegesen felmerülő fejlődésbéli lemaradások, megtorpanások felismerése és jelzése.

Bölcsődénkben a kisgyermeknevelők kötelessége, hogy a felismert problémákra azonnal reagáljanak. Hétköznapi betegségek esetén a bölcsődeorvos tud tanácsot adni.

Intézményünk a kisgyermekkel kapcsolatos problémákat, mindig szakszerű és az adott területen dolgozó szakember bevonásával igyekszik megoldani, illetve megfelelő szakemberhez irányítani a szülőt.

### ***A családi nevelés elsődleges tisztelete***

A kisgyermek nevelése a család joga és kötelessége. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató a családi nevelés értékeit, hagyományait és szokásait tiszteletben tartva és azokat erősítve vesz részt a gyermekek nevelésében. Mindezek értelmében fontos a szülők számára lehetővé tenni a tevékeny, különböző szinteken és módokon megvalósuló bekapcsolódást a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény életébe.

Bölcsődénk fontosnak tartja a család nevelési szokásainak és értékeinek szem előtt tartását, valamint a gyermek szempontjából a szülőt a családot tekinti szakértőnek. Eltérő kultúrák, nevelési elvek, szokások esetén is igyekszik nevelési-gondozási feladataiban ezeknek és a családi elvárásoknak az intézmény lehetőségeihez képest megfelelni.

### ***A kisgyermeki személyiség tisztelete***

A kisgyermek egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum, egyéni szükségletekkel rendelkező, fejlődő személyiség. Különleges védelem, bánásmód illeti meg. A bölcsődei nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a személyes, a szociális és a kognitív kompetenciák fejlődésének segítésére irányul az alapvető gyermeki jogok tiszteletben tartásával. Figyelmet kell fordítani az etnikai, kulturális, vallási, nyelvi, nemi, valamint fizikai és mentális képességbéli különbözőségek iránti tolerancia kialakítására.

### ***A kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe***

A bölcsődei nevelésben a korosztály életkori sajátosságaiból adódóan meghatározó a kisgyermeknevelő szerepe, aki személyiségén keresztül hat a kisgyermekre és a családra. A feladatok színvonalas megvalósítására megfelelő szakmai kompetenciával és identitással, kellő önisme-

rettel, magas szintű társas készségekkel bíró szakember képes. Ebből adódóan a kisgyermeknevelő felelős a szakmai tudása szinten tartásáért, gyarapításáért, szakmai kompetenciái fejlesztéséért.

A kisgyermeknevelők rendszeresen vesznek részt továbbképzéseken, melyek hozzájárulnak szakmai tudásuk fejlődéséhez.

### ***A biztonság és a stabilitás megteremtése***

A kisgyermek egyéni igényeitől függő bölcsődei ellátást nyújtó intézménybe, szolgáltatóhoz történő beszoktatásra, adaptációs időszakra úgy tekintünk, mint a kisgyermek elveszett biztonságának újratehermentésére. A kisgyermek személyi és tárgyi környezetének állandósága („saját kisgyermeknevelő” -rendszer, felmenőrendszer, csoport- és helyállandóság) növeli az érzelmi biztonságot, alapul szolgál a tájékozódáshoz, a jó szokások kialakulásához.

A napirend folyamatosságából, az egyes mozzanatok egymásra épüléséből fakadó ismétlődések tájékozódási lehetőséget, stabilitást, kiszámíthatóságot eredményeznek a napi események sorában, növelik a gyermek biztonságérzetét. A biztonság nyújtása természetesen magában foglalja a fizikai és a pszichikai erőszak minden formájától való védelmet is.

Intézményünk nagy gondot fordít arra, hogy a kisgyermek beszoktatása és bölcsődei léte során a fokozatosságot szem előtt tartsa.

Figyelmet fordítunk arra is, hogy a gyermekek koruknak megfelelő táplálkozásban részesüljenek, valamint, hogy az étkezések során biztosítva legyen a változatosság. Az intézmény élelmezésvezetője törekszik a heti étrend kialakítása során, hogy a gyermekek a főzeléktől a húsos ételekig mindent fogyasszanak. Az új ételek bevezetése egy kisgyermek étkeztetésébe is fokozatosan valósul meg.

A csoportszobákban a játszósarkok kialakítása, a játékok elhelyezése a gyermekek életkorának, fejlettségének, érdeklődésének és a csoport létszámának figyelembevételével történik. A játékok állandó helye, a csoport szokásrendszere is fontos tényezői a biztonság és stabilitás megteremtésének.

### ***Fokozatosság megvalósítása***

A fokozatosságnak a bölcsődei nevelés minden területét érintő bármely változás esetén érvényesülnie kell. A kisgyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatása segíti alkalmazkodását, a változások elfogadását, az új dolgok, helyzetek megismerését, a szokások kialakulását.

A bölcsőde a kisgyermek életében az első szocializációs intézmény, ahol olyan nevelést és gondozást kap, amely nagy hatással van a későbbi életére és kialakuló személyiségére. Fokozatoság érvényesül a beszoktatás alkalmával, a játékkészlet bővítése során, az ételekkel való ismerkedés alkalmával és a gyermeket körülvevő személyek, események kapcsán is.

### ***Az egyéni bánásmód érvényesítése***

A gyermek fejlődéséhez alapvető feltétel a kisgyermeknevelő elfogadó, empátikus, hiteles nevelői magatartása.

A bölcsődei nevelésben figyelembe vesszük a kisgyermek spontán érésének, egyéni fejlődésének ütemét, a pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát, kompetenciáját, nemzetiségi/etnikai, kulturális és vallási hovatartozását. A fejlődés ütemét mindig magához a gyermekhez viszonyítva ítéljük meg. Minden új fejlődési állomásnak kiindulópontja maga a gyermek. Ezért fontos, hogy az intézményünkbe járó kisgyermek mindegyike, egyéni szükségleteihez igazodó mértékben részesüljön érzelmi biztonságot nyújtó gondoskodásban és támogatásban.

A kisgyermeknevelők a napi nevelési és gondozási feladatok során mindig figyelembe veszik a kisgyermek személyiségét, egyedi fejlődési ütemét. Igyekeznek minden tevékenységnél, úgy, mint evésnél, alvásnál, játéknál is követni a kisgyermek saját ütemét. Minden gyermeknek mások az alvási szokásai és szükségletei, más az étkezési szokása és üteme, más játszási szokásai vannak, ezeket szem előtt tartva támogatják és segítik a gyermeket a bölcsődékben.

### ***Gondozási helyzetek kiemelt jelentősége***

A gondozási helyzetek a kisgyermeknevelő és a kisgyermek interakciójának bensőséges, intim helyzetei. A gondozási helyzetek megvalósulása során a nevelésnek és a gondozásnak elválaszthatatlan egységet kell alkotnia. A gondozás minden helyzetében nevelés folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei nem korlátozódhatnak a gondozási helyzetekre. A fiziológiás szükségletek kielégítése megteremti a magasabb rendű szükségletek kielégítésének feltételeit.

A professzionális gondozás, hozzájárul a személyes kapcsolatok pozitív alakulásához és a nevelési feladatok megvalósulásának egyik kiemelt színtere.

Bölcsődékben a kisgyermeknevelők törekednek arra, hogy a gondozási feladatokba bevonják a kisgyermeket is. Türelemmel kivárják, míg a gyermek megpróbálkozik önállóan az öltözéssel, evéssel. Nem sürgetve a gyermeket, lehetőséget biztosítanak számára, hogy egyedül oldja meg ezeket a feladatokat. Gondozásnál pozitív visszajelzésekkel erősítik a kisgyermek egészséges én képének kialakulását, valamint folyamatosan törekednek annak megerősítésére. A gondozási helyzetek azok a kivételes alkalmak, amikor a kisgyermeknevelő kettesben lehet a „saját gyermekével”, csak rá tud figyelni és a gyermek is érezheti ennek a helyzetnek az intimitását, és hogy csak ő a fontos.

### ***A gyermeki kompetenciakésztetés támogatása***

A korai életévekben alapozódnak meg a kognitív, érzelmi és társas kompetenciák, ezért támogatásuk kiemelt jelentőséggel bír a bölcsődei nevelésben. Biztosítani kell annak a lehetőségét, hogy a kisgyermek a játékon, a gondozási helyzeteken és egyéb tevékenységeken keresztül ismeretekhez, élményekhez, tapasztalatokhoz jusson, átélhesse a spontán tanulás örömét, megerősödjön benne a világ megismerésének vágya.

Kíváncsiságának fenntartásával, pozitív visszajelzések biztosításával segíteni kell önálló kezdeményezéseit, megteremtve ezáltal az egész életen át tartó tanulás igényének, folyamatának biztos alapjait.

A kisgyermeknevelők lehetőséget biztosítanak a kisgyermek számára, hogy önállóan próbáljon megvalósítani, megoldani feladatokat, hogy megismerje tapasztalatszerzés útján saját képességeit, határait. Eközben nem hagyja magára, ha gyermek elakad, elbizonytalanodik, segítséget nyújt. Biztosítja a gyermek számára a szükséges időt, helyet, tárgyakat, gondoskodást, törődést, empátiát szükség szerint együtt játszást ahhoz, hogy a gyermek tanulni tudjon saját fejlődési ütemében.

## **9. A BÖLCSŐDEI NEVELÉS-GONDOZÁS FELADATAI**

### ***A családok támogatása, annak erősségeire építve a szülői kompetencia fejlesztése.***

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató, mint a kisgyermekes családokkal kapcsolatba kerülő első gyermekintézmény jelentős szerepet tölt be a szülői kompetencia fejlesztésében.

A család erősségeinek megismerése, támogatása a pozitívumok kiemelésével valósul meg. A családi és bölcsődei nevelés összhangja, a szülők és a kisgyermeknevelők közötti egyenrangú, konstruktív, kölcsönös bizalmon alapuló partneri kapcsolat elengedhetetlen feltétel a kisgyermekek harmonikus fejlődéséhez. A szülő ismeri legjobban gyermekét, így közvetíteni tudja szokásait, igényeit, szükségleteit, nagymértékben segítve ezzel a kisgyermeknevelőt a gyermek ismeretén alapuló differenciált, egyéni bánásmód kialakításában. A kisgyermeknevelő, mint szakember, szaktudására, tapasztalataira építve, a szülők igényeihez igazodva közvetíti a kora gyermekkori fejlődéssel, neveléssel kapcsolatos ismereteket, módszereket.

### ***Az egészséges testi fejlődés elősegítése és az egészséges életmód alakítása***

A szakemberek feladata a kisgyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentálása, támogatása, a harmonikus testi és lelki fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet



megteremtése. A primer szükségletek egyéni igények szerinti kielégítése a gondozási helyzetekben valósul meg. A rugalmas, a kisgyermek életkorához, egyéni fejlettségi szintjéhez és az évszakhoz igazodó napirend biztosítja az életkornak megfelelő változatos és egészséges táplálkozást, a játék, a mozgás, a szabad levegőn való aktív tevékenység és pihenés feltételeit. Az egészséges életmód, az egészségnevelés érdekében törekedni kell az alapvető kulturhygiénés szokások kialakítására. A prevenciós feladatok megvalósításába szükség esetén speciális szakemberek is bevonhatók. (Gyermekorvos, gyógypedagógus, pszichológus, mentálhygiénés szakember, fogszakorvos...)

### ***Az érzelmi és társas kompetenciák fejlesztése***

A biztonságot nyújtó nevelői magatartás magában foglalja a szakember érzelmi elérhetőségét és hitelességét, az érzelmek kifejezésére való ösztönzést, a pozitív és biztató üzenetek rendszeres közvetítését, a világos elvárások és határok megfogalmazását. A gyermeknek szüksége van arra, hogy mindig feltétel nélkül szeressék. A nap minden pillanatában kell, hogy érezze az őt körülvevő környezet megnyugtató kellemes közvetlenségét.

A kisgyermek bölcsődébe kerülésekor sok lehetőség nyílik a társas kapcsolatok megtapasztalására. Az együttlét helyzetei az én-érvényesítés, a tolerancia, az empátia gyakorlásának szinterei, amelyek hozzájárulnak az érzelmi és társas kompetenciák fejlesztéséhez. Törekedni kell az együttélés szabályainak elfogadtatására, a mások iránti nyitottság megőrzésére. A kisgyermeknevelő feladata a nagy érzelmi biztonság adása, tetteikben megnyilvánuló valódi szeretetkapcsolat megélése. (szemkontaktus, testi érintés, megerősítő dicsérő szavak, a gyermekre irányuló figyelem) útján. Szabad, derűs, kellemes légkör megteremtése, a színek, fények, illatok, kelmék, a muzsika varázslatos hatásaival. A jóra, szépre való törekvés, a „rossz” elvetése. A kisgyermek beszédkészségének fejlesztése érdekében az ingerekben gazdag, tiszta nyelvi környezet biztosítása, a kommunikációs kedv felkeltése és fenntartása a bölcsődei nevelés-gondozás minden helyzetében, mondókák, énekek, versek, mesék közvetítésével. Nagy a felelőssége a bölcsődében dolgozó szakembereknek a beilleszkedési nehézségek korai felismerése, és ezek korrigálása tekintetében, megfelelő segítséggel. Fontos, hogy a beilleszkedési problémáknak ne csak a kirívó magatartással párosuló eseteit vegyük észre, hanem azokat is, mikor egy gyermek a közösség peremhelyzetű tagjává kezd válni, nem vesz részt a közösség életében. Ezek korrigálása ugyanolyan fontos és ugyanolyan nehéz feladat, mint a normaszegő viselkedés megszüntetése.

- viselkedésformák kialakítása az intézményi normarendszer alapján
- az elvárások egyértelmű megfogalmazása, azok betartatása
- következetesség
- a megfelelő egyensúly megteremtése a szabályok és a kötetlenség között
- a teljesítmények ösztönző értékelése dicsérettel

- közös célok kitűzése
- közös alkotások, játékok megszervezése
- különleges alkalmak, színes programok biztosítása, ahol a közösség tagjai a „szürke” hétköznapiakból kilépve lehetnek együtt
- a peremhelyzetű gyermekek közösségbe való bekapcsolódásának segítése
- együttműködésre való lehetőségek megteremtése

Különös figyelmet kell fordítani a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyermekek társas és érzelmi kompetenciáinak fejlesztésére, szükség esetén más segítő szakemberek bevonásával is.

### ***A megismerési folyamatok fejlődésének segítése***

A kisgyermek érdeklődésének erősítése a játékos felfedezés és a cselekvéses tanulás lehetőségeinek megteremtése, a kisgyermeknevelő aktív részvételével és a megfelelő környezet kialakításával történik. A bölcsődei nevelés-gondozás helyzeteiben a kisgyermeknevelő ismeretet nyújt, segíti a tájékozódást, a tapasztalatok és élmények feldolgozását. A kisgyermek igényeihez igazodó közös tevékenység során szerepet kap az élmények, viselkedési és helyzetmegoldási minták nyújtása, az önálló próbálkozás és a kreativitás támogatása. Az önálló választás és a döntési képesség kialakulását segíti a bátorító, ösztönző nevelői magatartás.

- Bölcsődéknél változatos tevékenységeket biztosít a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára építve, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek önmagukról és környezetükről.
- Ebben az életkorban legfőbb tevékenységük a játék, az értelmi nevelés minden mozzanata a játékba ágyazottan jelenik meg.
- Támogatjuk a gyerekek önállóságát, aktivitását és kreativitását.
- Új ismeretekkel bővítjük a spontán szerzett tapasztalásokkal.
- Bátorító figyelemmel követjük tevékenységüket.
- Közös tevékenységek során élményeket, különböző megoldási mintákat nyújtunk.

## **10. A BÖLCSŐDEI NEVELÉS FŐBB HELYZETEI**

Alapvető szempont, hogy a bölcsődei élet a kisgyermek számára élményt nyújtó, részvételre motiváló, tanulási tapasztalatokat biztosító legyen. Valamennyi tevékenység, élethelyzet alakításának módszertani alapja az egyéni bánásmód érvényesítése, a gyermek pozitív önállósági törekvéseinek, önértékelésének erősítése.

## **Tanulás**

A teljesítményelváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapításnak a bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál nincs helye. A bölcsődei nevelés területén a tanulás fogalmát a lehető legtágabban értelmezzük. Tanulás, minden olyan tapasztalat-, illetve információszerzési folyamat, amely tartós változást idéz elő a viselkedésben, illetve a gondolkodásban, valamint elősegíti, hogy a gyermek megismerje önmagát és környezetét. A tanulás a gyermek korából és fejlettségéből adódó tevékenységekbe ágyazottan történik. A tanulás legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az érdeklődés.

A kisgyermekkori tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és a kommunikáció.

A tanulás formái: az utánzás, a spontán játékos tapasztalatszerzés, a kisgyermeknevelő gyermek interakcióból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás.

A kisgyermeknevelőnek a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében szem előtt kell tartania, hogy náluk más jellegű és hosszabb időt vesz igénybe a tanulási folyamat.

A beszéd a kisgyermekkori tanulás nagyon fontos eleme. A kommunikatív képességek fejlődésének feltételei a biztonságos és támogató környezetben zajló felnőtt-gyermek és gyermek-gyermek interakciók. Figyelembe kell venni azoknak a gyermekeknek a nyelvi szükségleteit, akiknek nem a magyar az anyanyelvük.

## **Gondozás**

A gondozás bensőséges interakciós helyzet a kisgyermeknevelő és gyermek között, amelynek elsődleges célja a gyermek fizikai, testi szükségleteinek maradéktalan kielégítése.

A személyes és a szociális kompetenciák kialakulásának egyik feltétele, hogy a gyermek csecsemőkortól kezdve aktívan vehessen részt a gondozási helyzetekben, lehetősége legyen úgy próbálkozni, hogy közben érzi a kisgyermeknevelő figyelmét, biztatását, támogató segítségét. Sikeres próbálkozásait a felnőtt megerősítéssel, dicséréttel jutalmazza, ami növeli az együttműködési kedvet.

A gondozási helyzetekben sem érvényesülhet teljesítményelváráshoz kötött. Lényeges, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre, mivel az egyes mozzanatok megtanulása gyakorlást igényel. A felnőttel való kommunikáció érzelmi töltése, a kisgyermeknevelőnek a gyerekekről adott jelzései kihatnak az önelfogadásra, a személyiség egészséges alakulására. A gondozás minősége jelentős mértékben befolyásolja a szokások kialakulását és az önállósodás folyamatát.

## **Játék**

*„A játék, út a gyermekek számára, annak a világnak a megismeréséhez, amelyben élni fognak, és amelyet megváltoztatni hivatottak.”*

A játék a gyermekkor legfontosabb tevékenysége, ami segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, értelmi, érzelmi és szociális fejlődést. A kisgyermeknevelő a játék feltételeinek (megfelelő hangulat, hely, idő, eszközök) biztosításával és nevelői magatartásával támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. A kisgyermeknevelő a gyermek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, esetenként mintát nyújt, szerepet vállal a játékban, annak tartalmát ötleteivel, javaslataival színesíti.

A játék ad elsősorban lehetőséget a társas kapcsolatok alakulására.

A kisgyermeknevelővel, a többi gyermekkel való együttlét örömforrás a kisgyermek számára, a társak viselkedése mintát nyújt, segítve a szociális képességek fejlődését.

## **Mozgás**

A csecsemő- és kisgyermekkor az alapvető mozgásformák kialakulásának és fejlődésének időszaka. A kisgyermek mozgásigénye rendkívül nagy, számukra örömforrás a mozgás. Ezért a szobában és az udvaron is biztosítani kell a minél nagyobb mozgásteret, a mozgásfejlesztő játékokat. A játékeszközökkel szemben elvárás, hogy felkeltsék az érdeklődést, fenntartsák a mozgásaktivitást és használatuk biztonságos legyen. Biztosítani kell a környezet balesetmentességét és a veszélyforrások kiküszöbölését.

Csecsemőknek olyan játszóhelyet kell biztosítani, amely védett, de elegendő hely áll rendelkezésre, például: hempergő, elkerített szobasarok.

A nagymozgásos játékokra a szabadban, az udvaron és a teraszon több lehetőség nyílik, mint a szobában. Minél változatosabb mozgásra van lehetősége a kisgyermeknek, annál nagyobb örömeiket lelik a játékban.

A mozgásfejlesztő eszközök használata során a kisgyermek szabadon próbálhatja, végezheti az egyes mozgásformákat, fejlődik mozgáskoordinációjuk, harmonikussá válik a mozgásuk. Az önállósági törekvések támogatása során a gondozási műveletekben való aktív részvétel lehetőséget ad a praktikus mozgások gyakorlására, finomítására.

## **Mondóka, ének**

A kisgyermek nevelésében nagyon fontos szerepe van a zenei nevelés nyújtotta pozitív élménynek. A kisgyermek életének első 3 évében érzelmi benyomásokra reagál, érzelmi világára hatva érzük el nevelési céljainkat. Az ének, a mondóka érzelmeket fejez ki, érzelmeket támaszt.

Segítséget nyújt abban, hogy megszeretessük a bölcsődébe kerülő kisgyermekkel az új környezetet. Gyakran megfigyelhető, hogy egyéb tevékenységtől még elzárkózó gyermek az éneklésre, ritmikus mondókákra rácsodálkozva figyel, bekapcsolódik, mozgással kíséri. A ritmus játékos mozgása, tapsolása, kopogása, a dallam lüktetése a gyermeket mozgásra készíti. Következésképpen használt mondókákkal – lovagoltatókkal, hintáztatókkal, táncoltatókkal, kopogtatókkal, ringatókkal – segítjük elő a ritmikus járást, mozgást. A játék a hanggal kellemes módja annak, hogy a kisgyermek nyelvi fejlődését elősegítsük. Amikor éneklünk, a nyelvet a zenével kapcsoljuk össze. A zene képes olyan speciális töltést adni a szavaknak, amelyeket azok önállóan nem tudnak kifejezni. Hallás – ritmusfejlesztéshez hangszerekkel játszanak a gyermekek (kisdob, ütő, xilofon, rumbatök). Hallásképzés, hallásfejlesztés során zenei nevelésünk anyagát elsősorban ritmusban, dallamban, szövegben egyszerű népi dalainkból vesszük. Egy – egy hosszabb lélegzetű szép dallam előadásunkban derűs, megnyugtató légkört teremt. A dalok dúdolása, „az altatók hangja” minden verbális asszociációtól mentes abszolút – zene. Megelőzi az indulatkitöréseket, földeli a félszeg szorongásait. A bölcsődei zenei nevelés eredményes megvalósítása lehetőséget nyújt a gyermek további zenei fejlődésére, segíti a hagyományok megismerését és továbbélését.

Bölcsődénkben sokrétű zenei élmény átélésére, tapasztalatszerzésre ad lehetőséget a környezet hangjainak megfigyelése, a kisgyermeknevelő ének- és beszédhangja, spontán dúdolgatása, ritmikus szövegmondása, a dallam és ritmushangszerek hallgatása, megszólaltatása, a közös éneklés. A kisgyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, érzelmi, hangulati állapothoz igazodó, felelősséggel kiválasztott és alkalmazott játékos mondókák, gyermekdalok, népdalok és értékes zeneművek felkeltik a kisgyermek érdeklődését, formálják esztétikai érzékenységét, zenei ízlését.

A személyes kapcsolatban, játékhelyzetekben átélt mondókázás, éneklés, zenehallgatás pozitív érzelmeket kelt, örömeleményt, érzelmi biztonságot ad a kisgyermeknek. Az ismétlődések, a játékos mozdulatok megerősítik a zenei élményt, a zenei emlékezetet. Érzelmi alapon segítik az anyanyelv, a zenei anyanyelv elsajátítását, a személyiség fejlődését, hozzájárulnak a kisgyermek lelki egészségéhez, valamint a csoportban a derűs, barátságos légkör megteremtéséhez.

### ***Vers, mese***

A versmondás, a mesehallgatás, a mondókák és dalok a bölcsődés gyermek anyanyelvi nevelésének semmi mással nem pótolható lehetősége. Nagy hatással van a kisgyermek érzelmi és értelmi fejlődésére (ezen belül a beszéd, a gondolkodás, az emlékezet, a fantázia és a képzelet fejlődésére), valamint a szociális fejlődésre. A jó mese és gyermekvers hangzásban, ritmusban, hangulatban, képi megjelenítésben felülmúlja a hétköznapi beszédünket. A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmeken keresztül a személyiségre. A verselés,

mesélés, képeskönyv-nézegetés bensőséges kommunikációs helyzet, így egyszerre feltétele és eredménye a kisgyermek alapvető érzelmi biztonságának. A gyermek olyan tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert, amelyeknek megszerzésére más helyzetekben nincs lehetősége. A közös mesélés élménye segíti az aktív szókincs kialakulását és a világról való ismeretek megszerzését. Bölcsődénkben a népi és az irodalmi műveknek egyaránt helye van. A helyzetek alakítását, alakulását a gyermekek pillanatnyi érzelmi állapota és ebből fakadó igényei befolyásolják elsősorban.

A kisgyermeknevelők által alkalmazott leggyakoribb formák:

- mondókázás ölbéli játékokkal
- képeskönyv nézegetés
- mondókázás mozgással összekötve
- énekes játékok játszása
- neklés ritmushangszerek használatával
- csendes mesehallgatás - játék elcsendesítéséhez, elalvás előtt.

### ***Alkotó tevékenységek***

A firkálás (rajzolás), a festés, a plasztikai ábrázolás kezdeti formái fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlődésének.

Az öröm forrása maga a tevékenység - az érzelmek feldolgozása és kifejezése, az önkifejezés - nem annak eredménye. A kisgyermeknevelő feladata a tárgyi feltételek és elegendő idő biztosítása, az egyes technikák, eszközhasználat megmutatása, a kisgyermek pillanatnyi igényének megfelelő technikai segítségnyújtással az alkotókedv ébrentartása. A kisgyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével a kisgyermeknevelő segíti az alkotó tevékenységek iránti érdeklődés fenntartását és az alkotásból fakadó öröm személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív hatásainak érvényesülését.

A leggyakoribb alkotó tevékenységi formák bölcsődénkben: nyomhagyó eszközök használata, firkálás, gyurmázás, ragasztás, gyúrás, tépés, ujjfestés vagy vastag ecsettel festés.

### ***A rajzfejlődés szakaszai bölcsődés korban:***

- Motívum szakasz: 2 éves kor körül jellemző: a gyermek rájön arra, hogy az eszközökkel nyomot hagyhat, az alapfirkák begyakorlása folyik, s ezt a funkciógyakorlást funkcióöröm kíséri. (kb. húsz alapfirkát különböztethetünk meg). Kezdetben a rajzolás inkább motoros tevékenység, amelyben az egész testrészt vesz, de alapja azoknak a próbálkozásoknak, amellyel valamit ábrázolni akar. 25-27 hónapos korban megjelennek a zárt firkák, ami egybeesik az én-tudat kialakulásával.
- Forma szakasz: a harmadik életévben kezdi kombinálni a gyermek az alapfirkákat, kezdetben csak kettőt kapcsol össze, majd több firka összekapcsolásából kialakulnak a kombinátumok.

- Kompozíciós szakasz: a 3. életév betöltése körül kezdődik, de csak óvodás korban teljesedik ki. A kombinátumokból egyre bonyolultabb alakzatokat hoz létre, ezek az „olyan mintha...” alkotások. A plasztikai ábrázolás fejlődése bölcsődés korban:
- Ábrázolás előtti szakasz: 1,5-2 éves kor között a gyurmányok időszaka. Már az első ujjnyomatok a gyurmában jelentős élménnyel ajándékozzák meg a gyermeket, felismeri az anyag formálhatóságát. Élvezettel gyúrja, gyömöszöli az anyagot, ismerkedik az anyag tulajdonságaival. Maga az alakítás és nem az alakzat létrehozása az öröm, ezért azonnal szét is rombolja, amit létrehozott.
- Az első emberi figurák időszaka: általában az első jelentéssel bíró figura a plasztikai ábrázolásban az ember. A spontán megjelenő figurák hosszú fejlődésen mennek át.

### ***Környezeti nevelés - A környezet tevékeny megismerése***

A bölcsődés gyermek számára is ösztönző erő a természet, amelynek a gyermeki személyiség fejlődésére rendkívül nagy hatása van. A természeti környezet kifogyhatatlan tárháza a játéknak, alkotásnak, az ezekhez kapcsolódó ismeretszerzésnek. Csak az egészen fiatal korban elkezdett környezeti nevelés lehet biztosíték arra, hogy a gyermekben pozitív viszonyulás alakuljon ki a környezet, az élőlények iránt. A bölcsődés gyermeket a természetből elsősorban az állatok érdeklik, érdeklődve figyelik azokat, utánozzák hangjukat, mozgásukat, testi közelségbe is szívesen kerülnek velük, pl. bátran megfognak férgeket, rovarokat (az azoktól való utálkozás már felnőttől tanult viselkedés). A növények élőlényként való elfogadása a bölcsődés korú gyermek számára még nem egyszerű, de egy csírázó mag, egy rügyező ág megfigyelése felkelti érdeklődésüket, ismereteket szerezhetnek az évszakok 24 szerint változó természetről. A természeti jelenségek megfigyelése is érdekes tapasztalatot jelenthet. Az élettelen környezettel a gyermekek kapcsolata sokrétű. A föld, a víz a levegő természetes módon jelen van életükben. A rögzös föld, a száraz és vizes homok tapintása, markolásása, a kavicsok gyűjtögetése lehetőséget ad a környezet megismerésére. Az így megszerzett ismeretekre lehet alapozni a későbbi környezeti nevelést. Az öröm forrásai az „én csinálom” élményének, az együttességnek, a közös munkálkodásnak és a tevékenység fontosságának, hasznosságának átélése. A kisgyermekek bármikor bekapcsolódhatnak, és bármikor kiléphetnek, az önkéntesség nagyon fontos, a tevékenykedés nem lehet feladat. Ezek a helyzetek lehetőséget nyújtanak az együttműködésre, a feladatok megosztására, ok-okozati összefüggések felfedezésére, megértésére.

Kialakult gyakorlat:

- A bölcsőde udvarán madarak, rovarok, csigák megfigyelése (külső tulajdonságok, mozgás, hang), a bölcsőde kerítésén túl sétáltatott kutyák megfigyelése, fajták sokféleségének megfigyelése.

- Képeken a szabadban látott állatok keresése, hangjuk utánzása,
- Képeskönyv nézegetése közben énekek mondókák az állatokhoz kapcsolódva.
- Állat bábokkal tevékenység közben a tapasztalatok felidézése, hangutánzás.
- Ismerkedés a háziállatokkal, vadállatokkal képekről.
- Madarak etetése télen.
- Rügyező, virágzó ágak megfigyelése. Lombkorona kialakulás, a levelek sokfélesége, lomhulás megfigyelése az udvaron.
- Virágok előbújása, gyűjtése, azokkal a csoportszobák díszítése.
- Bab, kukorica csíráztatása.
- Zöldségekkel, gyümölcsökkel ismerkedés (szín, forma, nagyság, íz, illat) - zöldség és gyümölcsnapok
- Virágok, levelek préselése, ragasztása.
  - Homokkal, vízzel tevékenykedés, ismerkedés tulajdonságaikkal, kölcsönhatásaikkal.
  - Időjárás megfigyelése (szél, csapadék különböző formái, napsütés, zivatar).
  - Zöldség és gyümölcsnapot tartunk minden héten.

## **A bölcsődei nevelés megvalósításának sajátos feltételei**

### ***„Saját kisgyermeknevelő”- rendszer***

A kisgyermeknevelő a bölcsődei nevelés szakembere, aki személyiségével, nevelői attitűdjével mintát jelent a családok és a gyermekek számára egyaránt. A „saját kisgyermeknevelő”- rendszer a biztonság és a stabilitás megteremtésének szabályán alapul. A csoport, vagy a csoport gyermekeinek egy része tartozik közvetlenül egy kisgyermeknevelőhöz. A „saját kisgyermeknevelő” szoktatja be a gyermeket a bölcsődébe és a bölcsődébe járás egész időtartama alatt a kisgyermek nevelője (felmenőrendszer). Ő kíséri figyelemmel a kisgyermek fejlődését, tartja számon az egyes fejlődési állomásokat, vezeti az ehhez kapcsolódó szakmai dokumentációt és felelősséggel tartozik a rábízott gyermekekért. A „saját kisgyermeknevelő”-rendszerben több figyelem jut minden gyermekre, számon lehet tartani a gyermekek egyéni igényeit, problémáit, szokásait, elsősorban a „saját kisgyermeknevelő” segíti át őket a bölcsődei élet során adódó nehézségeken.

### ***Gyermekcsoportok szervezése***

Bölcsődénkben a gyermekcsoportok létszáma jogszabály által meghatározott. Az előírtnál magasabb csoportlétszám nem fogadható el, mivel a minőségi bölcsődei nevelést az életkornak és a sajátos igényeknek megfelelő felnőtt kisgyermek arány garantálja. A bölcsődei nevelés alapelveinek megfelelően a kisgyermek a bölcsődébe járás teljes időtartama alatt



ugyanabba a gyermekcsoportba jár. Életkor szerint homogén és vegyes csoportok egyaránt előfordulnak. A szakmai elveknek megfelelőbb az életkor szerinti homogén csoport, mert a gyermekek közötti nagy egyéni különbségek kezelése homogén csoportban sem könnyű feladat és a vegyes korcsoport előnyei a bölcsődés korban kevésbé érvényesülnek, mint a későbbi életszakaszokban.

### ***Tárgyi feltételek***

A kisgyermeket körülvevő tárgyi környezetet - épületet, játszóudvart és egyéb helyiségeket a jogszabályi és szakmai előírások, a csoportokba járó kisgyermek létszáma, életkora, igényei alapján alakítottuk ki, ügyelve arra, hogy biztonságos legyen és a bölcsődei nevelés megvalósítását szolgálja.

### ***Napirend***

A jól szervezett, folyamatos, ugyanakkor rugalmas napirend a kisgyermek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt kiszámítható, folyamatos gondozás feltételeit, annak megvalósítását biztosítja, megteremtve a biztonságérzetet, a kiszámíthatóságot, az aktivitás és az önállósodás lehetőségét. A napirenden belül az egyes kisgyermek igényeit úgy kell kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető rendszer legyen, a gyermekek tájékozódhassanak a várható eseményekről, és elkerülhető legyen a felesleges várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalalmát is biztosítja.

A napirend függ a gyermekcsoport életkori összetételétől, fejlettségétől, szükségleteitől, de befolyásolják azt az évszakok, az időjárás, a csoportlétszám és egyéb tényezők is. A napirend kialakításának további feltételei a személyi állandóság, a tárgyi feltételek, a jó munkaszervezés, a bölcsődei dajkával való összehangolt munka, a kisgyermek otthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembevétele.

## **11. CSALÁDOK TÁMOGATÁSÁNAK MÓDSZEREI ÉS LEHETŐSÉGEI**

A családok támogatása, a családban hatékonyan működő erőforrások felkutatására és ezen erőforrások eredményes működtetésére irányul, mely hozzájárul a család szocializációs funkciójának minél szélesebb körű kibontakozásához. Ez a megközelítés szem előtt tartja a családi nevelés elsődlegességét, a bölcsődei ellátás családi nevelésre való épülését. A kapcsolattartásnak, tájékoztatásnak több formája van, mindegyik más-más szerepet tölt be, ezért célszerű párhuzamosan minél többet alkalmazni belőlük.

### ***A családlátogatás***

A családlátogatás célja a családdal való kapcsolatfelvétel, a kisgyermek és a szülők otthoni környezetben való megismerése. Lehetőség szerint az első családlátogatásra a beszoktatás megkezdése előtt, a kisgyermek ébrenléti idejében sor kerül. A családlátogatás arra is lehetőséget nyújt, hogy a szülő bővebben informálódjon a bölcsődei életről, jobban megismerje azokat a kisgyermeknevelőket, akikre gyermekét bízta. A családlátogatás fontos színtere a bizalmi kapcsolat megalapozásának, ami feltétele a későbbi jó együttműködésnek.

### ***Beszoktatás (adaptáció) - szülővel történő fokozatos beszoktatás***

A szülővel történő fokozatos beszoktatás a családdal való együttműködést helyezi előtérbe. Az anya, az apa vagy más családtag jelenléte biztonságot ad, segíti a kisgyermeknevelő és a gyermek között az érzelmi kötődés kialakulását, ezzel a gyengéd átmenetet, az új környezethez való alkalmazkodást. A szülővel történő fokozatos beszoktatás folyamata során a kisgyermeknevelő tovább építi a bizalmi kapcsolatot, a szülő információt nyújt a bölcsődei nevelés tartalmáról és a kisgyermekfejlődés sajátosságairól.

### ***Napi kapcsolattartás***

A napi kapcsolattartás célja a rövid, kölcsönös informálás a kisgyermek érzelmi állapotáról, hangulatáról, az őt érintő napi történekekről, változásokról. Az egyéni igények, kérések megfogalmazására is ezen alkalmakkor kerül sor. Az interakciós helyzetet a pozitív hangvétel jellemzi, de a negatív eseményekről is tényszerű tájékoztatás történik, a szakmai etikai szabályoknak és az időkereteknek megfelelően.

### ***Egyéni beszélgetés***

Az egyéni beszélgetés a kisgyermek fejlődéséről szóló részletes, kölcsönös tájékozódást vagy a hosszabb megbeszélést igénylő kérdések, nevelési problémák közös átgondolását szolgáló találkozási forma. Kezdeményezheti a szülő, a kisgyermeknevelő, a bölcsődevezető. A szakmai kompetencián túlmenő kérdésben kérhető egyéb szakember közreműködése.

### ***A szülőcsoportos beszélgetések***

A szülőcsoportos beszélgetések, a bölcsődei nevelési évenként legalább három alkalommal szervezett tematikus beszélgetések, a csoportba járó kisgyermekek szüleit foglalkoztató aktuális nevelési témákról. A csoportos beszélgetéseket a kisgyermeknevelők vezetik, a szülőkkel kialakított partneri viszonyra építve. A problémák megosztása, egymás meghallgatása segíti a

szülői kompetenciaérzés megtartását. Lehetőség van az egymástól hallott helyzetkezelési módok tovább gondolására, ezáltal a saját viselkedésrepertoár bővítésére.

A kisgyermeknevelőktől kapott indirekt megerősítések befolyásolhatják a szülők nevelési szokásait.

### ***Szülői értekezlet***

Bölcsődén belül a szülői értekezlet a szülők általános és az adott gyermekcsoportra vonatkozó tájékoztatását, valamint a gyermekeket érintő, a szülőkkel közösen meghozandó döntések elősegítését szolgálja. Egy nevelési éven belül két alkalommal tartunk szülői értekezletet, de a bölcsődét, vagy az adott gyermekcsoportot érintő különleges helyzetekben rendkívüli szülői értekezlet összehívására is sor kerülhet.

### ***Indirekt kapcsolattartási formák***

Az indirekt tájékoztatási formák jól kiegészítik a direkt kapcsolattartási formákat. Az írásbeli tájékoztatók, hirdetőtáblák, honlap, szórólap, közösségi oldalakon való megjelenések lehetőséget adnak az ismeretterjesztésre.

## **12. INTÉZMÉNYÜNK KAPCSOLATRENDSZERE**

### ***Óvoda — bölcsőde kapcsolata:***

A két intézmény szoros, egymás munkáját segítő szakmai kapcsolatban áll. A kölcsönös érdeklődés lehetővé teszi egymás munkájának, céljainak megismerését megértését, ezáltal a gyermekek számára az átmenet is zökkenőmentesebbé válhat. Az óvodába lépés megkönnyítése érdekében a gyerekekkel együtt felkeressük a leendő óvodai csoportokat, hogy még az átkerülés előtt ismerkedjenek az új környezettel, gyerekekkel, óvodapedagógusokkal. Valamint, szakmai nyílt napok keretében betekintést nyerhetnek az óvónők a bölcsőde életébe. Ez a találkozás lehetőséget biztosít a közös beszélgetésre, kérdések feltevésére, megválaszolására, valamint a gyermekek minél jobb megismerésére.

Lehetőség nyílik közös programok szervezésére, amelyek mindkét szervezeti egység gyermekeinek, szülőinek, dolgozóinak közös élményt adnak (de tiszteletben tartják az életkori sajátosságokból adódó különbségeket is).

## ***Jelzőrendszer***

A kompetenciahatárok kölcsönös tiszteletben tartásával kooperatív kapcsolatokat alakítunk ki mindazokkal a társintézményekkel és szakemberekkel, akikkel a családok kapcsolatba kerülnek/kerülhetnek (Védőnői Szolgálat, Házi Gyermekorvosi Szolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, Családsegítő Központ, Gyámhatóság, Pedagógiai Szakszolgálat), illetve akikkel a kapcsolat kialakítása a gyermek egészséges fejlődése, fejlesztése szempontjából szükséges. A különböző civil szervezetek közötti együttműködés is hozzájárul a bölcsődei ellátást igénybe vevő családok szükségleteinek, esetleges speciális igényeinek kielégítéséhez.

Az intézményen belüli és más intézményekkel történő együttműködés módja: A gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermekjóléti szolgálat veszélyeztetettséget észlelő- és jelzőrendszert működtet. Az észlelő és jelzőrendszer lehetővé teszi a gyermekeket veszélyeztető okok feltárását, valamint az egyes gyermek veszélyeztetésének időbeni felismerését. Az észlelő és jelzőrendszer keretein belül figyelemmel kíséri a településen élő gyermekek életkörülményeit, szociális helyzetét és a szolgáltatások, ellátások iránti igényt. Az innen származó adatokat nyilvántartja és a jogszabályokban rögzített módon, használja fel. Az észlelő és jelzőrendszer tagjaitól érkező jelzéseket fogadja és a veszélyeztetettség mértékéhez, valamint a család szükségleteihez igazodó intézkedéseket tesz.

A jelzőrendszer tagjai:

- egészségügyi szolgáltatók (házi orvosok, házi gyermekorvos, védőnők)
- személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók (Családsegítő Szolgálat,)
- köznevelési intézmények
- rendőrség
- ügyészség
- bíróság
- pártfogó felügyelői szolgálat
- társadalmi szervezetek

A fenti intézmények és személyek kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, továbbá kötelesek hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén. Ilyen jelzéssel bármely állampolgár és a gyermek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet.

### **13. ALPELLÁTÁSON TÚLI, A CSALÁDI NEVELÉST TÁMOGATÓ SZOLGÁLTATÁSOK**

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató az alapellátás elsőbbsége mellett családtámogató szolgáltatásokat szervezhet.

Ilyen szolgáltatások lehetnek: a játszócsoport, az időszakos gyermekfelügyelet, a gyermekhotel, a nevelési tanácsadás, a játék- és eszközkölcsonzés.

Mindezeket bármely család igénybe veheti. A kisgyermek és családjaik számára nyújtott szolgáltatások esetében kiemelten fontos elkülöníteni és meghatározni az alapellátás és a szolgáltatások különbözőségeit és jellemzőit. A jó minőségű szolgáltatás megvalósításához a megfelelő személyi és tárgyi feltételeket biztosítani kell. Valamennyi szolgáltatási forma megvalósításánál figyelembe kell venni a bölcsődei nevelés alapelveit, különösképpen a koragyermek-kori intervenció szemléletének befogadását. A szolgáltatások működtetésénél is kiemelt jelentőségű a kompetenciahatárok betartása. Az egyes szolgáltatások jellemzőit, az igénybevétel lehetséges módjait, valamint a díjazást egyértelműen megfogalmazva, írásban kell rögzíteni.

Bölcsődénkben jelenleg ilyen jellegű szolgáltatás bevezetését nem tervezzük.

### **14. A NAPIREND**

Folyamatos napirend alapján dolgozunk bölcsődénkben. Egy-egy csoportban 14 azonos korú, hasonló szükségletekkel bíró gyermek van. Mindezek a gyermekek otthon, valamilyen rendszer szerint étkeztek, játszottak, aludtak, éltek. Az egyes gyermekek otthoni életritmusa, napirendje, szokásai a legkülönbözőbb eltéréseket mutatják. Komoly feladatot jelent a gyermekek napirendjének kölcsönös, valamint a bölcsődei igényekhez, követelményekhez igazodó összehangolása. Mivel a gyermekek biológiai és testi szükségleteit a kisgyermeknevelőnek kell kielégítenie, ezért az ő feladatuk, hogy biztosítsák a gyermekek számára az aktív tevékenység és a pihenés ritmikus váltakozását. Ezzel együtt a gyermekekben kialakul a tájékozódás képessége a saját kis környezetükben. A rendszeresen ismétlődő feladatok elvégzése, az események egymáshoz kapcsolódása megszokottá válik, már szinte előre várják az ismerős tevékenység elvégzését. Ez segíti nyugalmukat, alkalmazkodásukat és fokozza biztonságérzetüket.

#### ***A folyamatos napirend kialakításának általános elvei:***

A gyermekközösségek napirendjében úgy kell az egész közösség szükségleteit és igényeit kielégíteni, hogy közben minden egyes gyermek igényeit messzemenően figyelembe vegyék. A gyermek bölcsődei napirendjének kialakításánál az otthoni körülményekkel és eseményekkel is

számolnunk kell. Arra törekszünk, hogy a gyermek bölcsődei és otthoni napirendje összhangban legyen. A gyermek szükségletei és igényei együtt változnak életkorával, fejlődésével. A csoportok napirendje az év folyamán is módosul egyrészt a gyermekek fejlődésével, s így szükségleteik változásával, másrészt pedig az évszakoknak megfelelően. Egyéb körülmények is szükségessé tehetik a napirend módosítását. A csoportok napirendje tehát nem statikus, hanem azt a szükségleteknek megfelelően rugalmasan kell változtatni, de soha nem ötletszerűen, hanem mindig körültekintő megfontolás és megbeszélés alapján.

### ***A napirend összeállításának gyakorlati szempontjai:***

A napirendet olyan átgondoltan és pontosan kell megszervezni, hogy elegendő idő jusson valamennyi gondozási művelet nyugodt elvégzésére. A kisgyermeknevelő csak megfelelő időbeosztással, jó munkaszervezéssel tudja valamennyi feladatát elvégezni. A kapkodó, gyors munka sem a gyermeknek, sem a gyermek iránt érdeklődő kisgyermeknevelőnek nem jó. Csak jól átgondolt napirend alapján lehet egyenletes és nyugodt munkát végezni.

A technikai személyzet munkája is rugalmasan alkalmazkodik a csoportok munkarendjéhez. A jó napirend az egyik feltétele a gyermekek nyugodt bölcsődei életének és optimális életritmusának. A jól szervezett és rugalmas napirend a gyermekek igényeinek, szükségleteinek a kielégítését, a nyugodt, folyamatos gondozás feltételeit kívánja biztosítani. Az ugyanabban az időben történő események (tisztálkodás, étkezés, alvás stb.) kiszámíthatóságot nyújtanak, megteremtve ezzel a gyermekek biztonságérzetét és jó közérzetét.

A napirend kialakításánál ügyelünk arra, hogy elkerüljük a felesleges várakozási időt. A 3 éves kor alatti gyermek még nem érti az idő fogalmát, ezért mindennél nagyobb szüksége van az állandóságra.

A bölcsőde a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a kisgyermek fejlődését. A bölcsődei napirend egyszerű, a kisgyermek számára könnyen kiismerhető, követhető. Benne a játéktevékenység és a gondozási műveletek rendszeresen ismétlődnek, mindig ugyanabban az időben történnek. A naponta ismétlődő események biztonságot adnak, megadják a tájékozódási pontokat, hogy tudják mi, mi után következik, mikor fognak étkezni, játszani vagy az udvaron tartózkodni, s az egyik legfontosabb tudnivaló, hogy mikor jön az anya. A kiszámíthatóság és a biztonság a legfontosabb egy kisgyermek számára, és ez a napirendben nagyon jól érvényesül. A bölcsődei napirend jól szervezett a bölcsődében, hiszen minden nap ugyanabban az időben, sorrendben végzik a nevelési-gondozási feladatokat. Rugalmas abban a tekintetben, hogy befolyásolják az évszakok, az időjárási körülmények, a gyermekek igényei, az életkor szerinti összetétel. (Zuhogó esőben nem viszik ki a gyermekeket az udvarra, még ha a napirendben éppen

ez következik, viszont az étkezést vagy az altatást mindig ugyanabban az időintervallumban végzik.)

A reggeli érkezésnél figyelni kell, hogy időben érkezzenek, mert a reggeliztetést nem jó megzavarni. Reggelente a legtöbb gyermeknek egyébként is idő kell ahhoz, hogy feloldódjon, de az, ha reggeli közben a kisgyermeknevelő a később érkezett gyermekek átvételével foglalkozik, megzavarhatja a csoport többi tagját. Az átadóban a gyermeknek a jelével ellátott öltözőszekrénye van, ahol a váltó ruháit tárolhatja. A szülő feladata, hogy átöltöztesse a gyermeket, kezét mossanak a szokás kialakítás miatt, hiszen a bölcsődének a feladata a betegségek megelőzése is. Fontos, hogy ez a kis időszak róla szóljon, hisz nehéz az elválás. Beszélgessen vele, nyugtassa meg, hogy délután visszajön érte, esetleg olvassa el az étlapot (és örüljön neki!), a napi tervet, a programokat, de ne húzza túl hosszúra a búcsúzkodást, mert a szülőnek is, a gyermeknek is nehezebb az elválás.

A reggeliztetés gondozási sorrendben történik, ami azt jelenti, hogy először a legkisebbek vagy a sérült gyermek kap reggelit, majd a többiek. Egyszerre egy gyermeket szolgálnak ki. Miután az asztalnál lévő gyermekek mindegyike megkapta az eszközöket, egy kis tányéron az asztal közepére teszik például a szalámis kenyeret és mindenki elveszi a magáét. A kisgyermeknek életkoruknak megfelelő állagú ételt kapnak. Akit kanállal kell etetni, azt a kétkanalas módszerrel eteti a kisgyermeknevelő, vagyis a kicsi is kap egy kanalat, így ő is megpróbálhatja egyedül az étkezést. Ha befejezte a gyermek a reggelit, megtörli a száját, kidobja a szalvétát, és mehet játszani.

A gyermekcsoportban mind a napirend, mind az étkezési sorrend abban játszik nagyon fontos szerepet, hogy a gondozási műveletek, az étkezési időpontok minden nap közel azonos időpontban kerülnek sorra egy-egy gyermeknél.

Az önállósodás fejlődésével a gyermekek a gondozási műveletek alatt minden egyes mozzanattal próbálkoznak. A felnőtt türelemmel kivárja a kezdeti próbálkozások sikerét. Ebben az időszakban a kisgyermek még nagyon sok segítséget igényelnek a felnőtt részéről. Ha maradtunk az egyéni folyamatos gondozásnál a gyermekcsoportban, vagy az önállósodásra nem jutna elegendő idő, vagy a játéktevékenységre. Ezért, amikor már több mozzanatot önállóan elvégez a kisgyermek, áttérünk a páros helyzetre. Kettesével történik a tisztálkodás, az étkezés, de a fürdetés és a pelenkázás megmarad egyéni gondozásnak a továbbiakban is. A páros gondozás során mindig annak a gyermeknek segít a felnőtt, aki éppen megakad, vagy elfáradt a próbálkozásban. A gondozási műveletek összekapcsolása itt is érvényesül. Amikor a gyermekek teljesen önállóak, akkor alakítjuk ki az asztaltársaságonkénti étkezést. A 3 év alatti gyermekek tisztálkodási műveleteinél továbbra is célszerű a páros gondozás megtartása, mert így elkerülhető a tumultus a fürdőszobában.

Az önálló gyermekeknél a kézmosás szokását alakítjuk ki az étkezések előtt és az étkezések után. Reggeli után a gyermekeknek szabad játéktevékenységet biztosítunk. Ebben az időszakban végzik szükség szerint a gondozási feladatokat is a gyermekekkel. A tízórai valamilyen gyümölcs, és víz. Jó időben nagyobb a folyadékszükséglet. A tízóraihoz megkapják a szalvétát, majd az innivalót. Ha az időjárás engedi, már a tízórait is az udvaron fogyasztják el. A tízórai után a gondozási sorrendnek megfelelően mennek ki az udvarra a gyermekek.

Először a legkisebbek (vagy a sérült gyermekek) indulnak, akiket már vár a dajka. Miután mindenki kiért, már mind a két kisgyermeknevelő az udvaron van, és felügyel a gyermekekre. A gyermekek szeretik a nagymozgásos játékokat. Motoroznak, homokoznak, szaladgálnak, csúszdáznak, vagy épp autókat néznek, bogarakat keresnek. A bemenetel is gondozási sorrendben történik.

Ebédre leginkább főzelékeket vagy rakott ételeket kapnak, fehérje dús feltéttel. Lényeges, hogy fejlődésben lévő szervezetük minden fontos vitamint, fehérjét, zsírokat, szénhidrátot megkapjon, mert ezek elengedhetetlenek az egészséges testi és szellemi fejlődéshez. A főétel után gyümölcsöt kapnak a gyermekek és persze vizet. Fontosnak tartjuk, hogy a csoportban is naponta kóstolja meg a kisgyermeknevelő az ételt, ezáltal is informálva a gyermeket az elé kerülő étel milyenségéről, kedvet keltve az evéshez. Törekszünk a gyermekeknél az étkezési kedv fenntartására.

Ebéd után az alváshoz magukkal vihetik az otthonról hozott játékokat vagy a cumit, az alvókendőt mindent, ami elősegíti az alvást. Általában nagyon hamar elfáradnak, és szinte kivétel nélkül elalszanak délben. A szobatiszta és ágytiszta (alváskor is képes kontrollálni a vizelet visszatartását) gyermekeknek már nem tesznek pelenkát. Ha valamelyik gyermeknek különleges elalvási szokásai vannak, és megoldhatók a bölcsődében, abban is partnerek a kisgyermeknevelők.

Ébredés után, de még uzsonna előtt pisilnek, pelenkát cserélnek, kezet mosnak, fésüldödnék. Ebben is az önállóságra tanítják a gyermekeket, így a legtöbb csöppség már egyedül próbálkozik a szappannal, kézmosóval.

A heti menüt kifüggesztjük az átadóban, így mindenki tájékozódhat a napi étkezésekről. A csoport hatására fejlődik gyermekünk személyisége, és fejlődnek étkezési szokásai is. Leggyakrabban uzsonna után viszik haza a gyermekeket.

A helyes életritmus, a szabályos napirend megkönnyíti a gyermekek számára a megszokást, az alkalmazkodást, fokozza biztonságérzetüket, így a későbbiekben sokkal nyugodtabban és aktívabban tudnak játszani. Mindezen ismeretek birtokában mi, bölcsődei szakemberek törekszünk arra, hogy ez a rendszeresség továbbra is megmaradjon a gyermek életében. Arra kérjük a szülőket, fogadják el, hogy nekünk több gyermek igényét kell figyelembe venni akkor, amikor összeállítjuk intézményünk napirendjét. Egy közösségben hasonló korú gyermekek nevelkednek, és a csoportban való nevelkedés esetén még nagyobb jelentősége van a játékidő, a gondozási



műveletek és az alvásidő gondos és pontos megszervezésének, hiszen a bölcsődés korú gyermekek még nem képesek hosszú ideig várakozni. Azt azonban fontosnak tartjuk, hogy minden gyermek megtalálja a saját helyét a napirenden belül, hogy az egyéni igényeik kielégüljenek, és jól érezzék magukat a társaik között.

### ***Szobatisztaságra nevelés, WC-használat***

#### ***Pelenkaváltás***

Célja, hogy a szennyezett bőrfelületet tökéletesen letisztítsuk, a vizeletet és a székletet eltávolítsuk, megteremtsük a komfortérzetet.

A pelenkaváltást étkezésekhez kötjük, de természetesen szükség szerint is alkalmazzuk.

A személyes kapcsolat kialakítása fontos, az egyéni igényeket, szokásokat figyelembe vesszük, mert ez segíti a bizalom-szeretet létrejöttét. Ennek hatására bővül a gyermek szókinccse, segíti a jó szokások kialakulását, tárgyi ismeretei bővülnek.

A pelenkázót a kisgyermeknevelő a pelenkázás után mindig fertőtleníti. Mind a gyermek, mind a felnőtt kézmosása szükségszerű.

A szülőktől eldobható pelenkát kérünk a kisgyermek számára.

#### ***Szobatisztává válás***

A szocializáció során a gyermek idegrendszeri érésének függvénye a szobatisztává válás. Napközben a gyermek elhatározásának, tudatos felelősségvállalásának eredménye a szobatisztaság.

Akkor szobatiszta, ha érzi, vissza tudja tartani az ingert, önállóan le tud hozzá vetkőzni és el tudja végezni a dolgát. Ennek ideje gyermekenként változó lehet. Vannak, akik érdeklődnek és hamar szobatisztává válnak. Otthon a szülői minta nagyon sokat segít (pl. állva pisilés). Bölcsődében a többi gyermek mintája nyújt segítséget. (kis WC használata) Székletürítés tudatos kontrollja komoly lépés a szociális fejlődésben.

Fontos, hogy a felnőtt kezdettől fogva a gyermek aktivitására, együttműködésére építsen.

Így éri a gyermeket a legkevesebb kudarcélmény. Megvan a gyermekben a vágy arra, hogy önállóan intézze szükségleteit. Elég, ha megmutatjuk a lehetőségeit. (bilit, WC-t). Ha a gyermek érett rá, megfelelő a felnőtt-gyermek viszony, akkor kb. 2,5-3 éves korára nappal szobatiszta.

A kisgyermeknevelő kikíséri a gyermeket a fürdőbe, önállóan vagy segítve vetkőzik, bilire vagy WC-re ül, lehúzza a WC-t, öltöztetés és kézmosás történik.

A közösségi életben a kulturált higiénés szokásokat már kisdud korban kezdjük kialakítani. Az egyén számára az egész életen át feltételes-reflexként kell, hogy működjön a WC használat utáni, illetve étkezés előtti kézmosás, s az a célszerű, hogy ennek alapjai már kistipegőkorra nyúljanak vissza. A már járt tudó gyermeket egyedül engedjük a vízcsaphoz, annak megnyitását segítjük, vagy együtt végezzük vele. A vízzel való ismerkedés kellemes élményként hat, az önálló kézmosás lassan alakul ki, a kezdeti ügyetlen mozdulatokból. A gyakorlás során válik később eredményessé. A gyermek próbálkozásait dicsérni kell, hogy ez által önbizalma fokozódjék.

A kézmosás az alap. Bölcsődébe érkezéskor a szülő gyermekét közös kézmosás után a kisgyermeknevelőnek átadja a csoportba. Sok anyuka tisztában van azzal, hogy az influenza, a kanyaró és néhány bakteriális fertőzés cseppfertőzés útján betegíti meg a csöppségeket. Ezért arra kell tanítani őket, hogy rendszeres kézmosással ezeknek a betegségeknek java részét meg lehet előzni. Tudatosítani kell bennük, hogy WC használatot követően, az étkezések előtt, mindig mossanak kezet.

### ***Mosakodás***

- Kultur-higiénés szokások kialakítása
- A bőr épségének megőrzése
- Egészségre nevelés és annak megőrzése
- A mosakodás készség majd automatikussá válik
- Arc és kéz mosása folyóvízzel
- Étkezések előtt mosakodás
- WC, bili használata után mindig kézmosás
- Kisgyermeknek mindig a kisgyermeknevelő mossa meg a kezét
- Ismerkedés a szappannal és a vízzel
- Tárgyi feltétele: mosdó, keverőcsap, törölköző és tartó, fésű, tükör, szappan
- Mosdóhoz kíséreni, ruha ujját felhajtani
- Önállóan próbálkozik a csap megnyitásával

### ***Öltözködés***

Az időjárásnak, hőmérsékletnek megfelelő öltözködés elsajátításával a gyermekek megtanulják megőrizni egészségüket.

### ***Öltöztetés***

A kisgyermeknevelő magyaráz, ösztönöz, segít. A gyermekeket mindig a gondozási sorrendben szólítja. Szóval is segít, beköti a cipőt. Ellenőrzi, megigazítja a ruhát, kikíséri az udvarra és a gyermek bekapcsolódhat a játéktevékenységbe. A bölcsődei tartózkodásuk ideje alatt a gyermekek saját ruháikban vannak. A szülők váltóruhát és cipőt biztosítanak

gyermekük számára a szabadtéri tevékenységekhez. Amelyet a gyermekek a saját szekrényeikben tárolhatnak.

### ***Alvás, pihenés***

Az alvás a szervezet számára fontos, pihenést szolgáló állapot, az idegrendszer védekező mechanizmusa a kifáradás ellen. Eredménye a kipihent, aktivitásra kész állapot.

Az alvásszükséglet minden korban más és más. Az újszülött kortól felnőttkorig fokozatosan csökken, de egy-egy korcsoporton belül is egyénenként változik.

Minél teherbíróbbá válik a fejlődés során a gyermek idegrendszere, annál hosszabb ideig képes kifáradás nélkül aktív maradni. Az a gyermek, aki egyéni szükségletének megfelelő ideig alszik, - és megfelelő ritmusban - az általában könnyen alszik el, mélyen alszik, rendszeresen magától ébred, ébredése vidám, békés, ébredését pedig derűs aktivitással tölti, nem nyugós indokolatlanul.

### ***Egyéni igények, szükségletek***

Ahhoz, hogy minden gyermek nyugodtan és eleget aludjon, lehetővé kell tenni, hogy egyéni igényeinek megfelelően pihenhessen, ha fáradt. A csecsemőn észre kell venni az elfáradás kezdeti jeleit és ennek megfelelően naponta többször is ágyba kell tenni, de a fáradékonyabb nagyobb gyermek számára is lehetővé kell tenni, hogy a napirendbe iktatott alvásidőn kívül pihenhessen. Nyugodtan aludni csak az a gyermek tud, akinek jó az általános közérzete, aki biztonságban érzi magát, s aki ébredési idejét derűs aktivitással tölti. Tehát a derűs aktivitás érzelmi, tárgyi és szervezési feltételei egyúttal a nyugodt alvás feltételeinek a megteremtéséhez is szükségesek.

### ***A nyugodt alvás feltételei***

Intézményben minden gyermeknek külön ágya van. Fontos az is, hogy a gyermek ágya mindig azonos helyen álljon. A nyugodt alváshoz szükséges, hogy a felnőttek halkán járkáljanak, halkán beszéljenek. Nem szabad alvásidőben hangos műveletet végezni az alvó gyermekek közelében.

Az elalvást megkönnyíti, ha nem akadályozzák őket elalvási szokásaikban, pl. az ujjszopás, a megszokott cumi, kendő, baba stb. segít az elalvásban, biztonságot ad.

Az alvó csecsemőkre és kisgyermekekre állandóan felügyelni kell. A kisgyermeknevelőnek olyan helyen kell lennie, ahonnan szemmel tudja tartani a gyermekeket, s ahová a hangjuk is hallatszik.

Intézményünkben a szabadban altatás nem kivitelezhető, mivel sem a tárgyi sem a személyi feltételek nem biztosítottak.

## ***Levegőzés***

Nem vihetjük levegőre a 3 év alatti gyermeket sűrű ködben, zuhogó esőben, orkánszerű szélben, szmogban. A borús idő, csendes eső, enyhe havazás, közepes erősségű szél nem akadály a levegőzésnek. Mindig abban a napszakban levegőztessük a gyermeket, amikor a levegő hőmérséklete a legkevésbé tér el a kívánatos szobahőmérséklettől. Télen, amíg a levegőztető helyen  $-5^{\circ}\text{C}$  alá nem süllyed a hőmérséklet, minden gyermeket lehet levegőztetni, a csecsemőket is. Ilyenkor a délelőtti órák a legmegfelelőbbek, nyáron a reggel, kora délelőtt, késő délután. Kánikulában, erős sugárzás esetén a gyermekeket be kell vinni a szobába.

Tavasszal, ősszel, egész nap kint lehetnek a gyermekek.

Ahogy az idő hűvösebbé válik, fokozatosan csökken a kint töltött idő.

A kisgyermeknevelőnek a napirend helyes megszervezésével lehetőséget kell nyújtania arra, hogy évszaktól és időjárástól függően a gyermekek minél több időt tölthessenek a szabad levegőn. Ezt kétféle módon valósíthatja meg: egyrészt a levegőn való altatással, másrészt a játszóterazon történő szabad játék- illetve mozgáslehetőség biztosításával. Ezzel eléri, hogy a levegő, illetve a napsugárzás összetevői jótékonyan befolyásolják a gyermek egészséges fejlődését.

A mi éghajlatunk mellett a csecsemőket és a kisgyermekeket általában mindig - télen-nyáron egyaránt – kivehetjük, és bizonyos ideig kint lehetnek a szabadban. A szabadban való levegőztetés csak akkor mellőzhető, ha kánikula vagy eső, erős havazás, orkánszerű szél, sűrű köd vagy rendkívüli hideg van.

## ***Gyermekélelmezés***

A rendszeres étkeztetést biztosító szervezett élelmezési ellátás keretében szolgáltatott élelmiszerekre vonatkozó táplálkozás egészségügyi előírások tekintetében figyelembe vesszük az Országos Élelmezés és Táplálkozástudományi Intézet által készített a bölcsődés/családi napközis korcsoport közétkeztetéséről szóló, valamint a 37/2014 (IV. 30.) EMMI rendelet - a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás - egészségügyi előírásokról előírásait. Az intézmény HACCP Kézikönyvvel rendelkezik. A rendszer működtetéséért az intézményvezető felelős. A feladatok koordinálását, ellenőrzését, elemzését az élelmezésvezető végzi.

*A bölcsődei élelmezés során követelmény számunkra:*

- Mennyiségileg elegendő, minőségileg helyes összetételű táplálék biztosítása. Bölcsődénkben reggelit, tízórait, ebédet, uzsonnát kapnak a gyerekek.

*Különleges étrendet igénylő gyermek étkeztetése:*

- Szakorvosi igazolás alapján biztosítjuk szükség esetén a diétás étkeztetést.

### *Kisgyermektáplálás:*

- Az étlapot az ételmezésvezető állítja össze a szakmai előírásoknak megfelelően, az intézményvezető, bölcsődevezető egyetértésével.

### *Szemponyjaink:*

- Változatosság, színben, formában
- Összehangoltság,
- Idényszerűség napi gyümölcs és zöldség fogyasztás

A gyermekek étkeztetését az önkormányzat által működtetett főzőkonyhájáról oldjuk meg. A kijelölt úton, zárt tároló edényekben érkezik a tálaló konyhába az étel.

### ***Játék***

Az életben, a fejlődésben jelentős szerepet tölt be a játék. Szoros kapcsolatban áll és fejlődés más készségekkel és képességekkel (gondolkodással, beszéddel, társas kapcsolatokkal, problémamegoldással, kreativitással...). A kisgyermek játékosan tanul meg a tárgyakkal bánni, játékon keresztül ismeri meg a világot. Belső fejlődése érzékennyé teszi a külső ingerek iránt, amelyeket gyakran játékban dolgoz fel. A játék formájának és tartalmának alakulása az egyes életkorokban elválaszthatatlan a fejlődéstől. Általában az éppen megszerzett tudás vagy frissen átélt élmény jelenik meg játékként. Ebből következik, hogy az egyes gyermekek játéka teljesen különböző lehet, mivel fejlődésük üteme, tapasztalataik és tudásuk is különböző. A gyermek megismerésének is és fejlesztésének is eszköze a játék. A játék fejleszti a gondolkodást, az ismeretek rendszerezését és segíti a szimbólumalkotás kialakulását. A gyermek kísérletezik a tárgyakkal és helyzetekkel, problémákat old meg, újabb és újabb ötletet talál, képzelete gazdagodik. Fogalmai alakulnak, gazdagodnak a kísérletezgetések során.

A bölcsődékben EU-s szabványnak megfelelő, telepített szabadtéri játékok találhatóak, ezek különböző fajtáit használhatják a gyerekek, valamint mobil játszóeszközöket (futóbicikli, motor, csúszda, babakéz...), az alapjátékokon túl többféle konstrukciós játék áll a gyermekek rendelkezésére gyermekcsoportonként. Minden csoportszobában puhasarkok kerültek kialakításra, ahol lehetőség van a pihenésre, könyvnezegetésre, összebújásra. A mesekönyvek, a készségfejlesztő játékok, különböző méretű puzzlek, kirakók, logikai játékok és a nagymozgásos játékok elengedhetetlen kellékei minden csoportszobának.

## 15. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK ELLÁTÁSA

A bölcsőde végezheti a sajátos nevelési igényű gyermekek korai habilitációs és rehabilitációs célú nevelését és gondozását is a gyermek legfeljebb 6 éves koráig (A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatóságról szóló 1997. évi XXXI. törvény).

Fontos, hogy ezek a gyermekek minél korábban bekerüljenek a bölcsődébe. A cél elsősorban az, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek részt vehessen a napközbeni ellátásban, számára biztosítani tudjuk az esélyegyenlőség lehetőségét.

A habilitáció a fogyatékos (veleszületett vagy kora gyermekkorban kialakult, 3 éves koráig), akadályozott gyermek életre való felkészítését, társadalmi életre alkalmassá tételét jelenti. A habilitációnál nagyon fontos az életkor, tehát minél korábbi a felismerés, annál korábban kezdődhet meg a fejlesztés, a gondozás. A segítségnyújtás tehát azt is feltételezi, hogy a gyermeknek napközben a bölcsődében biztosítjuk az ellátását, ugyanakkor a fejlesztést egy másik intézmény végzi. A bölcsődében a sajátos nevelési igényű gyermekek egészséges közösségbe való integrálása önmagában is fejlesztő hatással bír.

### ***A sajátos nevelési igényű gyermek elhelyezési módja a bölcsődében:***

Amennyiben sérült gyermek kéri felvételét bölcsődénkbe, csak teljes integrációs elhelyezését tudjuk biztosítani az épület adottságai, a csoportok száma, valamint a tárgyi feltételek miatt. Egészséges bölcsődei csoportban egy vagy két sajátos nevelési igényű (SNI) gyermeket tudunk fogadni. Ellátását két egészséges gyermek gondozásához szükséges személyi feltételek biztosításával oldjuk meg, így a csoportlétszám egy SNI gyermek ellátása esetén maximum 11 fő, két SNI gyermek ellátása esetén 10 fő lehet.

## 16. GYERMEKEKRŐL VEZETETT DOKUMENTÁCIÓK

### ***Dokumentáció***

A bölcsődében a gyermek fejlődésének nyomon követése, a fejlődési folyamat alakulásáról való tájékozódás céljából, az egyes módszertani javaslatokban megfogalmazott módon dokumentációt vezetünk.

A dokumentáció vezetése, az abban szereplő adatok, információk felhasználása a gyermekről való lehető legmagasabb színvonalú gondoskodás biztosítása, a gyermek fejlődésének segítése, (a hátrányos helyzetű gyermekek esetében a hátrányoknak és következményeiknek enyhítése) érdekében történik. A dokumentáció semmiféleképpen sem a gyermek minősítését szolgálja.

A dokumentáció vezetésénél fontos szempontok: a tárgyyszerűség, a hitelesség, az árnyaltság, a rendszeresség és a folyamatosság.

A dokumentáció készítéséhez alkalmazott módszerek és eszközök kiválasztásánál különösen tekintettel vagyunk a kisgyermek fokozott biztonságigényére (személyi- és tárgyi környezet állandósága, az adott helyzetnek a kisgyermek megszokott, számára elfogadott élethelyzetekhez való hasonlósága). A dokumentáció vezetésénél a személyiségi jogokat a legmesszebbmenőkig figyelembe vesszük. A kisgyermeknevelő a gondozás – nevelés alatt folyamatosan figyeli a gyermeket, feljegyzéseket készít róluk.

### ***Családi füzet:***

A család és a bölcsőde közti folyamatos kapcsolattartás egyik eszköze. A szülő tájékoztatja a kisgyermeknevelőt gyermeke életének korábbi időszakáról, fejlődéséről, otthoni szokásairól. A kisgyermeknevelő minden olyan lényeges eseményről ír, ami a gyermekkel a bölcsődében történt (fejlődésben észlelt esemény, betegség, baleset).

A szülőnek lehetősége van a füzetben leírtakkal kapcsolatban visszajelzést írni a kisgyermeknevelő számára, valamint bármilyen szakmai kérdés feltételére.

### ***Csoportnapló:***

A kisgyermeknevelők név szerint dokumentálják a napi eseményeket, melyeket aláírásukkal hitelesítenek.

### ***A gyermek egyéni fejlődésének dokumentációi:***

- Bölcsődei gyermek egészségügyi törzslap
- Percentil táblázat (magasság és súly jelölése)
- Fejlődési napló: A beszoktatás tapasztalatait két hétig naponta jegyzi fel a kisgyermeknevelő. (hogyan fogadja el a gyermek az új környezetet, csoporttársait, mivel játszik, hogyan étkezett stb.)

A gyermek fejlődésének rendszeres időnkénti összefoglalása 1 éves kor alatt havonta, 1 éves kor után 3 havonta, 3 éves kor után 6 havonta történik. Ebben segítséget jelent a kidolgozott szempontrendszer.

#### **Szempontok:**

1. érzelmi állapot
2. felnőttekhez való viszonya: anyával, családtagokkal, kisgyermeknevelőkkel
3. gondozással kapcsolatos magatartása: étkezés, tisztázás, bilizés, szobatisztaság, stb.
4. alvás
5. mozgás
6. értelmi fejlődés: figyelem, érdeklődés, beszédértés, hangadás, manipulálás, játék
7. gyermekekhez való viszonya

8. egyéni szokások: ujjszopás, ritmikus mozgások, stb.
9. egyéni megnyilvánulások: éntudat, szokások, akarat
10. kommunikáció: verbális, nonverbális, metakommunikáció, receptív készség

A gyermek fejlődéséről vezetett alapos, részletes összefoglalót nagyon fontos munkának tekintjük.

## **17. AZ IGÉNYBEVEVŐK ÉS A SZEMÉLYES GONDOSKODÁST VÉGZŐ SZEMÉLYEK JOGAI ÉS AZOK VÉDELME**

### Gyermekek és szülők jogainak védelmével kapcsolatos szabályok:

A gyermekek alapvető jogait és kötelességeit „A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról” szóló 1997. évi XXXI. Törvény szabályozza.

A bölcsődei nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Tevékenységét a vonatkozó gyermeki és szülői jogok és kötelességek figyelembe vételével végzi.

#### ***A szülő joga, hogy:***

- Megválassza az intézményt, melyre gyermeke nevelését-gondozását bízta;
- Megismerhesse a gyermekcsoportok életét;
- Megismerje a nevelési-gondozási elveket;
- Tanácsot, tájékoztatást kérjen es kapjon a kisgyermeknevelőtől;
- Véleményt mondjon, illetve javaslatot tegyen a bölcsőde működésével kapcsolatban;
- Megismerje saját gyermeke ellátásával kapcsolatos dokumentumokat.

#### ***A szülő kötelessége, hogy:***

- A gyermeke ellátásában közreműködő személyekkel es intézményekkel együttműködjön,
- fizetendő térítési díjat időben rendezze,
- Az intézmény házirendjét betartsa.

#### ***A gyermek joga, hogy:***

- Segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéshez;
- érülés, tartós betegség esetén a fejlődését es személyisége kibontakozását segítő különleges ellátásban részesüljön;
- A fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön;



- Emberi méltóságát tiszteletben tartás, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással szemben védelemben részesüljön;
- A hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentes nevelésben-gondozásban részesüljön

A bölcsődelátogatás, a családlátogatás, a szülővel történő fokozatos beszoktatás és a napi találkozások biztosítják, hogy a szülők megismerjék a bölcsődei nevelés-gondozás elveit és gyakorlatát, a kisgyermeknevelő pedig, a szülő segítségével megismeri a gyermek egyéni igényeit, szokásait.

Ezek a tapasztalatok kölcsönösen segítik a család és az intézmény közötti jó kapcsolat kialakítását és elősegíti az együttnevelés megvalósulását.

- Beiratkozás idején személyes beszélgetés, tájékoztatás
- Jelentkezés lap, illetve megállapodási szerződés kitöltése - Családlátogatás
- Szülői értekezletek, illetve szülőcsoportos beszélgetések szervezése - Nyílt napok, írásos tájékoztató anyagok

Bölcsődénk szorosan együttműködik a családokkal, azok szükségleteihez, igényeihez igazodva végzi a gyermekek napközbeni nevelését-gondozását.

Segítséget nyújtunk a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői köteleességek teljesítéséhez, illetve gondoskodunk a gyermekek veszélyeztettségének megelőzéséről és megszüntetéséről, a hiányzó szülői gondoskodás pótlásáról.

Fontos az egyenlő bánásmód érvényesítése, a gyermek személyiségének tiszteletben tartása, az egyéni fejlettséghez és szükségletekhez igazodó szakmai munka.

Bölcsődénk gyermekjóléti ellátást biztosító intézmény. Házi rendünk a törvényben meghatározott keretek között állapítja meg a gyermekek és felnőttek jogai gyakorlásának és köteleességei teljesítésének szabályait. A Házi rend (rövidített változatát átadjuk a szülőknek) az első szülői értekezleten ismertetésre kerül.

### ***Érdekképviseleti Fórum***

A gyermekek védelméről és a Gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 35-36. § alapján, a bölcsődei ellátásban részesülők érdekeinek védelmére "Érdekképviseleti Fórumot" (a továbbiakban fórum) kell létrehozni.

Bölcsődénkben szülőkből, kisgyermeknevelőkből álló Érdekképviseleti Fórum működik. A tanév első szülői értekezletén választjuk meg a tagjait. A Fórum szükség szerint, de legalább évente I alkalommal ülésezik. A felmerülő panaszokról, problémákról dönt, intézkedéseket kezdeményez a megfelelő érdekképviseleti szerveknél, mely a gyermekek jogait szem előtt tartja.

#### Az Érdekképviselői Fórum tagjai:

- az ellátásban részesülő gyermekek szülei vagy más törvényes képviselői közül 2 fő,
- az intézmény dolgozói közül 1 fő,
- a fenntartó képviseletében Nyúl Község Önkormányzata részéről 1 fő.

#### Az érdekképviselői fórum feladatkörében eljárva:

- megvizsgálja az elé terjesztett panaszokat,
- dönt a hatáskörébe tartozó ügyekben,
- intézkedést kezdeményezhet a fenntartónál, az intézmény szakmai ellenőrzését ellátó megyei gyámhivatalnál,
- véleményt nyilváníthat az intézmény vezetőjénél a gyermeket érintő ügyekben,
- javaslatot tehet az intézmény alaptervekenységével összhangban végzett szolgáltatások tervezéséről, működéséről, valamint az ebből származó bevételek felhasználásáról,
- egyetértési jogot gyakorol az intézmény házirendjének jóváhagyása tekintetében.

A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője, továbbá a gyermekek érdekeinek védelmét ellátó érdekképviselői és szakmai szervek panasszal élhetnek a fórumnál:

- az intézményi ellátást érintő kifogások orvoslása érdekében,
- a gyermeki jogok sérelme, valamint,
- az intézmény dolgozóinak kötelezettségszegése esetén.

### ***Gyermekvédelem***

Intézményünkben az intézményvezető koordinálja a gyermekvédelmi feladatokat. Célunk: a prevenció, a gyermek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve segítségnyújtás, együttműködés a családokkal, különböző szakemberekkel. Olyan feltételek megteremtésére törekszünk, ahol minden gyermek biztonságban és jól érzi magát, és képességeit, készségeit a lehető legjobban ki tudjuk bontakoztatni.

## **18. A SZOLGÁLGATÁS IGÉNYBEVÉTELÉÉRT FIZETENDŐ TÉRÍTÉSI DÍJ**

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátás keretében biztosított gyermekek napközbeni ellátásáért, és gyermekek gondozásáért térítési díjat kell fizetni. Az intézményi térítési díjat külön meg kell határozni a gyermek gondozására, valamint a gyermek étkeztetésére. Nyúl Községi Önkormányzatának Képviselő-testülete a gyermekvédelmi és

gyermekjóléti ellátásokról, azok igénybevételeéről és a fizetendő térítési díjakról önkormányzati rendeletben szabályozza az intézményi térítési díjak, illetve a fizetendő személyi térítési díj megállapításának mértékét.

1997. évi XXXI törvény 147.; (3) — re hivatkozva, a személyes gondoskodás körébe tartozó ellátások intézményi térítési díját az intézményt fenntartó évente kétszer állapíthatja meg. A változása nem vonja maga után a megállapodás egészének módosítását.

## **19. A SZOLGÁLTATÁSRÓL SZÓLÓ TÁJÉKOZTATÁS HELYI MÓDJA**

A bölcsődei ellátásról szóló tájékoztatások, az intézménnyel kapcsolatos információk, aktualitások és változások, az intézményben található hirdetőtáblán kiírás formájában, az elektronikus médiában, a [www.nyul.hu](http://www.nyul.hu) honlapon, valamint az intézmény saját honlapján ([www.ovoda-nyul](http://www.ovoda-nyul)), a helyi kábeltelevízióban, valamint nyomtatott formában, a helyi újságban jelennek meg.

## **20. AZ IGÉNYBE VEVŐK ÉS A SZEMÉLYES GONDOSKODÁST VÉGZŐ SZEMÉLYEK JOGAINAK VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK**

A szociális ágazatban foglalkoztatottak, vagy munkaviszonyban álló személyek esetében biztosítani kell, hogy a munkavégzéshez kapcsolódó megbecsülést megkapják, tiszteletben tartásuk ember méltóságukat és személyiségi jogait, munkájukat elismerjék, valamint a munkáltató megfelelő munkavégzési körülményeket biztosítson a számukra. Közfeladatot ellátó személynek minősül a kisgyermeknevelő munkatárs.

Az ellátást igénybe vevőt megilleti:

- ❖ a személyes adatainak védelme,
- ❖ a magánéletével kapcsolatos titokvédelem, (egészségi állapota, személyes körülményei, jövedelmi viszonyai, szociális rászorultság),
- ❖ panasztétel joga.

A bölcsődei szolgáltatások biztosítása során tilos a hátrányos megkülönböztetés. Az ellátást igénybevevőt megilleti a személyes adatainak védelme, joga van az intézmény működésével, gazdálkodásával kapcsolatos legfontosabb adatok megismeréséhez.

A bölcsőde különös figyelmet fordít a gyermeki, szülői jogok érvényesülésére, tájékoztatással, érdekképviseléssel. A gyermekek napközbeni ellátása keretében a bölcsődei ellátásban részesülők jogainak és érdekeinek érvényesítését elősegítő Érdekképviselési Fórum működik.

## **21. SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉSEK MÓDJA, FORMÁI**

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységet végző szakemberek számára kötelező szakmai továbbképzést, a 1993. évi III. Törvény szabályoz, a részletes szabályokat a 9/2000. (VIII.4.) SZCSM rendelet tartalmazza. A továbbképzési kötelezettség minősített továbbképzésen való részvétellel teljesíthető. A továbbképzési időszak tartama 4 év. A képzési ciklus alatt felsőfokú végzettség esetén 80, egyéb szakképesítés esetén 60 továbbképzési pontot kell megszerezni.

A kötelező továbbképzések tervezése a fentiek figyelembevételével, előre meghatározott ütemterv alapján történik. Mivel csecsemő és kisgyermekkorban leggyorsabb a fejlődés üteme, így kiemelkedő jelentőségű a tudatosan felkészült, a társadalmi – gazdasági változások elvárásainak megfelelő, a szociális érzékenységű családok támogatásában segítő bölcsődei szakember. Ezért a továbbképzések témáinak kiválasztásánál lehetőséget biztosítunk a kisgyermeknevelők érdeklődési körének megfelelően. Továbbképzési terv szerint évente folyamatosan vesznek részt képzéseken a kisgyermeknevelők.

A bölcsődevezető az alapozó képzés teljesítésének időpontjától számított két éven belül, majd ezt követően kétévenként megújító képzés teljesítésére köteles. Az alapozó képzés időtartama 80 óra, amelyből 30 óra az elméleti, és 50 óra a gyakorlati képzés. A megújító képzések időtartama 15 óra, amelyből 5 óra az elméleti és 10 óra a gyakorlati képzés.

Önképzés: a bölcsődében dolgozó szakemberek, a továbbképzéseken való részvételen felül is rendszeresen képezik önmagukat. Szakkönyvek olvasásával, szakmai folyóiratok beszerzésével, jogszabályokat értelmező kiadványok olvasásával, internet használatával.

**Függelék:** Bölcsődei napirend

## ZÁRADÉK

A Nyúli Aranykapu Óvoda és Bölcsőde – Nyuszi Bölcsőde Szakmai programját a Kisgyermeknevelői közösség, megtárgyalta és elfogadta, a benne foglaltakkal egyetért.

Nyúl, 2022.....

.....  
Bán Illés Csabáné  
intézményvezető

.....  
Bálintné Szelenszky Gabriella  
bölcsődevezető

.....  
Némethné Pásztor Anita  
Kisgyermeknevelői közösség képviselőjében

A Nyúli Aranykapu Óvoda és Bölcsőde – Nyuszi Bölcsőde Szakmai programját a Szülői Közösség megtárgyalta és elfogadta, a benne foglaltakkal egyetért.

Nyúl, 2022.....

.....  
Istókné Pelczéder Renáta és Kovács Klaudia  
Szülői Közösség elnökei

### **Jóváhagyta:**

Nyúl Község Önkormányzatának Képviselő-testülete..... számú határozata alapján.

Nyúl, 2022.....

.....  
Schmiedt Henrik  
polgármester

.....  
Takács Lajos Tibor  
jegyző

**Függelék: Bölcsődei napirend****GYERMEKEK ŐSZI NAPIRENDJE  
SZEPTEMBER – NOVEMBER**

<b>1.SZOBA</b>	<b>2. SZOBA</b>	
<b>IDŐKE- RET</b>	<b>IDŐKE- RET</b>	<b>TEVÉKENYSÉG</b>
<b>6:00-</b>	<b>6:00-</b>	Gyermekek fogadása, korán érkező gyermek igény szerinti altatása, játék a szobában.
<b>7:55-</b>	<b>8:00-</b>	Folyamatos kézmosás étkezési sorrendben.
<b>8:00-</b>	<b>8:05-</b>	Reggelizés. Szükség szerint mosdó, wc használat, tisztázás.
<b>8:30-</b>	<b>8:35-</b>	Szabad játék a szobában. Játékos tevékenységek lebonyolítása.
<b>10:00-</b>	<b>10:05-</b>	Tízórai
<b>10:15-</b>	<b>10:20-</b>	Játék a szobában, jó idő esetén a szabadban.
<b>11:00-</b>	<b>11:05-</b>	Készülődés az ebédhez. Udvarról bejövetel, tisztázás, wc használat, mosakodás étkezési sorrendben.
<b>11:30-</b>	<b>11:35-</b>	Ebéd
<b>12:00-</b>	<b>12:05-</b>	Délutáni alvás, pihenő.
<b>14:15-</b>	<b>14:20-</b>	Ébredés sorrendjében tisztázás, wc használat, mosakodás, fésülködés.
<b>14:30-</b>	<b>14:35-</b>	Uzsonna
<b>15:00-</b>	<b>15:00-</b>	Szabad játék a szobában, jó idő esetén, az udvaron. Gyermekek folyamatos hazaadása. Információcsere a szülőkkel.
<b>17:00</b>	<b>17:00</b>	Bölcsőde zárása.

**GYERMEKEK TÉLI NAPIRENDJE**  
**DECEMBER - FEBRUÁR**

1.SZOBA	2. SZOBA	
IDŐKE- RET	IDŐKE- RET	TEVÉKENYSÉG
6:00-	6:00-	Gyermekek fogadása, korán érkező gyermek igény szerinti altatása, játék a szobában.
7:55-	8:00-	Folyamatos kézmosás étkezési sorrendben.
8:00-	8:05-	Reggelizés. Szükség szerint mosdó, wc használat, tisztázás.
8:30-	8:35-	Szabad játék a szobában. Játékos tevékenységek lebonyolítása.
10:00-	10:05-	Tízórai
10:15-	10:20-	Játék a szobában, jó idő esetén a szabadban.
11:00-	11:05-	Készülődés az ebédhez. Udvarról bejövetel, tisztázás, wc használat, mosakodás étkezési sorrendben.
11:30-	11:35-	Ebéd
12:00-	12:05-	Délutáni alvás, pihenő.
14:15-	14:20-	Ébredés sorrendjében tisztázás, wc használat, mosakodás, fésülködés.
14:30-	14:35-	Uzsonna
15:00-	15:00-	Szabad játék a szobában, jó idő esetén, az udvaron. Gyermekek folyamatos hazaadása. Információcsere a szülőkkel.
17:00	17:00	Bölcsőde zárása.

**GYERMEKEK TAVASZI NAPIRENDJE**  
**MÁRCIUS - MÁJUS**

1.SZOBA	2. SZOBA	
IDŐKE- RET	IDŐKE- RET	TEVÉKENYSÉG
6:00-	6:00-	Gyermekek fogadása, korán érkező gyermek igény szerinti altatása, játék a szobában.
7:55-	8:00-	Folyamatos kézmosás étkezési sorrendben.
8:00-	8:05-	Reggelizés. Szükség szerint mosdó, wc használat, tisztázás.
8:30-	8:35-	Szabad játék a szobában. Játékos tevékenységek lebonyolítása.
9:00-	9:05-	Jó idő esetén udvarra menetel, szabad játék.
10:00-	10:00-	Tízórai
11:10-	11:15-	Készülődés az ebédhez. Udvarról bejövetel, tisztázás, wc használat, mosakodás étkezési sorrendben.
11:30-	11:35-	Ebéd
12:00-	12:05-	Délutáni alvás, pihenő.
14:15-	14:20-	Ébredés sorrendjében tisztázás, wc használat, mosakodás, fésülködés.
14:30-	14:35-	Uzsonna
15:00-	15:00-	Szabad játék a szobában, jó idő esetén, az udvaron. Gyermekek folyamatos hazaadása. Információcsere a szülőkkel.
17:00	17:00	Bölcsőde zárása.



## GYERMEKEK NYÁRI NAPIRENDJE

### JÚNIUS - AUGUSZTUS

1.SZOBA	2. SZOBA	
IDŐKE- RET	IDŐKE- RET	TEVÉKENYSÉG
6:00-	6:00-	Gyermekek fogadása, korán érkező gyermek igény szerinti altatása, játék a szobában.
7:55-	8:00-	Folyamatos kézmosás étkezési sorrendben.
8:00-	8:05-	Reggelizés. Szükség szerint mosdó, wc használat, tisztázás.
8:30-	8:35-	Jó idő esetén udvarra menetel, szabad játék.
10:00-	10:00-	Tízórai
11:10-	11:15-	Készülődés az ebédhez. Udvarról bejövetel, tisztázás, wc használat, mosakodás étkezési sorrendben.
11:30-	11:35-	Ebéd
12:00-	12:05-	Délutáni alvás, pihenő.
14:15-	14:20-	Ébredés sorrendjében tisztázás, wc használat, mosakodás, fésülködés.
14:30-	14:35-	Uzsonna
15:00-	15:00-	Szabad játék a szobában, jó idő esetén, az udvaron. Gyermekek folyamatos hazaadása. Információcsere a szülőkkel.
17:00	17:00	Bölcsőde zárása.

Nyúl, 2022. október 1.

.....  
intézményvezető

.....  
bölcsődevezető